

КОРДОН

лінія безпеки

№2²⁰¹⁸

вектор

**РОБОТА НА
ВИПЕРЕДЖЕННЯ**

стор. 33

схема

**НЕФІРМОВА
ФАРМА**

стор. 44

у фокусі

**МІСІЯ
ЗДІЙСНЕННА**

стор. 8

ОКРЕСЛЕНА ТЕРИТОРІЯ

ENG

English
version
included

 Журнал «Кордон»

 ua_border_service

Фото Дмитра СЛИВНОГО

Центральний друкований орган
Державної прикордонної служби України
№ 2 (124) 2018

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Микола ЗОРИК
E-mail: nigo@ukr.net

**РЕДАКЦІЯ ВИСЛОВЛЮЄ
ВДЯЧНІСТЬ ЗА ДОПОМОГУ
У ПІДГОТОВЦІ НОМЕРА:**
Олегу БОЙКУ
Андрію ДЕМЧЕНКУ
Юлії ОСТРОВСЬКІЙ

ЛІТЕРАТУРНИЙ РЕДАКТОР:
Леся МЕДВЕДЕНКО

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ:
Тетяна ФІЛІПЕНКО
Наталія УСТЬЯНЦЕВА

ПЕРЕКЛАД:
Алеся СЕРЕБРЯКОВА
Наталія ЗАХАРЧУК

ДОДРУКОВА ПІДГОТОВКА:
ТОВ «Софія-А» ЛТД

ХУДОЖНЄ ОФОРМЛЕННЯ:
Людмила ДЬОМІНА

Адреса редакції: 02099
м. Київ, вул. Ялтинська, 11
Тел./факс: (044) 566-43-30
E-mail: kordon@rvu.gov.ua

В журналі розміщені
ФОТОГРАФІЇ:
Сергія ГУДАКА
Миколи ЛАЗАРЕНКА
Валерія ОЛІЙНИКА
Михайла ПАЛІНЧАКА
Дмитра СЛИВНОГО
Олександра ЯКОВЕНКА

Виготовлено: ТОВ «Софія-А» ЛТД
04053, м. Київ, вул. Обсерваторна, 12-Б.
Тел.: (044) 272-29-31

Наклад: 2445 примірників.
Підписано до друку: 20.03.2018

Свідчення про реєстрацію:
КВ№8070 від 28.10.2003.

Рукописи матеріалів, що не замовлялися редакцією, не редагуються та не повертаються. Думки авторів публікацій журналу не завжди збігаються з позицією редакції. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен та інших відомостей несуть автори публікацій. Деякі з фотографій не є прямими ілюстраціями до текстів. При використанні матеріалів посилання на журнал «Кордон» обов'язкове.

Підписний індекс: 48736

© «Кордон», 2018

Фото Валерія ОЛІЙНИКА

4 офіційно
ВІКНО МОЖЛИВОСТЕЙ
8 у фокусі
МІСІЯ ЗДІЙСНЕННА
16 звіт
ДЕ-ФАКТО
26 предметно
БАЗОВІ ПРІОРИТЕТИ
30 вдалий кадр
32 інновації
ДОВІРА ПОНАД УСЕ!
33 вектор
РОБОТА
НА ВИПЕРЕДЖЕННЯ
34 справа честі
КРИМСЬКА ЛІНІЯ ВОГНЮ
38 актуально
ОКРЕСЛЕНА ТЕРИТОРІЯ
44 схема
НЕФІРМОВА ФАРМА
52 компетентно
«МИРНИЙ» ВПЛИВ
56 арт
ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛЮБОВІ
ЮРІЯ КОВАЛЯ

ВІКНО МОЖЛИВОСТЕЙ

Виступ Президента України
на 54-й Мюнхенській безпековій конференції

Munich Security Conference **mse**
Münchner Sicherheitskonferenz

І коли цей план почав реалізовуватися, було задіяно багато агентів.

Погляньте на маргінальні ультраправі та ультраліві партії, які Росія плекала роками по всьому світу. Погляньте на армії тролів та пропагандистів, які проникають у наші домівки, не визнаючи жодних кордонів, жодних моральних принципів та жодних правил. Погляньте на фейкові новини, що спотворюють реальність та вводять в оману наші суспільства. Погляньте на міграційні потоки, передусім, до країн Європейського Союзу, які мали дестабілізувати та підірвати його із середини. Погляньте на кібератаки, спрямовані не лише на виборчі кампанії, а й на нашу критичну інфраструктуру. Як це було у випадку добре відомої кібератаки «NotPetya» проти України в минулому році, яка була частиною спроб Кремля дестабілізувати нашу країну, і була поширена по всьому світу. Я хотів би подякувати США, Австралії, всьому міжнародному співтовариству за підтвердження цього факту та визнання відповідальності Росії за цю кібератаку.

Однак найгірше, що ця діяльність супроводжується повномасштабною милітаризацією російського режиму та його доведеною готовністю використати всі наявні військові інструменти, включно з ядерною зброєю.

Дорогі друзі!

Протистояння російській агресії є екзистенціальним викликом, що вплине на наше майбутнє. Чи буде це «російський світ з альтернативними цінностями», або «вільний світ з універсальними

Для мене велика честь бути сьогодні на Мюнхенській безпековій конференції. Це майданчик для обговорення викликів глобальній безпеці. Дякую Вам за цікаву та наводячу дискусію.

Ми аналізуємо джерела і наслідки викликів, які постають перед нами, та шукаємо можливі відповіді на них. Ми намагаємося долати сучасні виклики фрагментарним чином, кожний у свій спосіб. Водночас важливо дивитися глобально і всебічно. У більшості випадків усі ці виклики мають спільний знаменник, спільне походження і навіть спільних авторів. Лише наївний зміг би повірити, що війни та конфлікти трапляються нізвідки. Ніби вони неминучі.

Сто років тому Перша світова війна визріла ще задовго до її початку. Багато ознак вказували на підготовку до цієї війни. Проте більшість недооцінила виклики. Через століття, у 2014 році, міжнародна безпека знову постала перед небезпечними викликами. Тривалий час вони були поруч, нарощували свою

силу і руйнівний потенціал. Як і сто років тому багато хто знову не помітив цих викликів.

Так само як і ознак, що принаймні десять років тому мали б розбудити наші інстинкти самозбереження. Сьогодні нам не залишається нічого іншого як визнати, що гібридна війна, яку веде Росія, поступово перетворюється на повномасштабну Світову Гібридну Війну. Ця війна ведеться на різних рівнях, на різних фронтах та на різних швидкостях. У цій війні вже задіяно багато різних акторів, які, можливо, навіть не усвідомлюють своїх руйнівних ролей. Однак зло, яке стоїть за цією війною, є єдиним, і «воно» перебуває у Кремлі.

Давайте визнаємо, що ми не сприйняли серйозно, коли в 2007 році у Мюнхені російський президент оголосив свою війну цивілізованому світу. Російська агресія проти України у 2014 році стала найбільш серйозним та цинічним нападом на демократичні цінності і міжнародний порядок, заснований на правилах. Ця агресія була добре спланована заздалегідь.

цінностями»? Для тих, хто відстоює необхідність зрозуміти інтереси Росії, мій заклик є простим.

По-перше, вам потрібно зрозуміти, чим є «руський мир». Прикладів є багато. Лише порівняйте рівень життя у колишньому Ке-нігсбергу з життям у Мюнхені. Або територію Карелії, яку Росія анексувала 80 років тому, з Фінською Карелією. Або Курильські острови, які Москва захопила після Другої світової війни. Відмінність між «руським миром» та Вільним Світом приголомшує.

Міфологічний цар Мідас міг перетворити на золото все, до чого торкався. «Русський мир» перетворює усе, до чого торкається, на руйни та занепад. Погляньте на Абхазію, Південну Осетію, Придністров'я, окуповані Донбас та Крим. Схоже, що відповідно до доктрини «русского мира» вся Європа має бути подібна до Калінінграда чи окупованого Донецька, а не навпаки. Це абсолютно недопустимо.

Росія не прийшла в Крим, щоб захищати права та свободи людей – вони порушуються всюди, де присутня Росія і найбільш брутално по відношенню до кримських татар. Росія також не зацікавлена у приєднанні Донбасу – ця територія зазнала військового нападу Кремля для послаблення та дестабілізації України.

Проте не Україна є ціллю Росії. Росія має іншу мету. Її мета полягає у задоволенні амбіцій Кремля та помсти за «найбільшу катастрофу ХХ століття», як Путін охарактеризував розпад Радянського Союзу. Розпад «русского мира» побудованого на брехні та насильстві.

Відомий радянський дисидент, Олександр Солженіцин, одного разу сказав, що «насильству нічим прикритися, окрім брехні, а брехні нічим утриматися, окрім як насильством». Просто згадайте «маленьких зелених чоловічків» у Криму: після перших сміховинних заперечень, Кремль пізніше зізнався у правді.

Не дивно, що ті ж люди на цей раз простежуються, наприклад, в Сирії, очевидно з їхнім попереднім бойовим досвідом в Донбасі та Криму.

Я не той, хто вірить запереченням Москви, що, як вони стверджують, «їх там немає». Я є той, хто попереджає вас про відсутність меж у Кремлі щодо його прихованого порядку денного. Україна як ніхто інший добре знайома з московською гібридною тактикою.

Ось чому я закликаю вас: у наших інтересах протистояти справам Росії зламати нашу єдність і зруйнувати наші демократії. Довести, що з шантажем і агресією покінчено в Європі. Що Європа є континентом миру, стабільності та співпраці. І що універсальні цінності повинні поважати усі.

Ці цінності є нашою найкращою зброєю проти російської загрози. На жаль, у нас є гіркий досвід, коли дехто заради власної користі жертвував цими цінностями. Однак результатом стали жахливі наслідки для усіх. Отже, чи є нинішня ситуація з Росією іншою? Наша відповідь має бути Ні. Ні – визнанню російських президентських виборів в окупованому Криму! Ні – відновленню повноважень Росії в Парламентській Асамблеї Ради Європи! Ні – миротворчим візитам до Москви у пошуках економічної вигоди для ваших власних переваг! Ні – Північному потоку – 2, який немає нічого спільного з економічними інтересами, але є політичною та енергетичною експансією Росії!

Ані політика, ані бізнес не можуть існувати окремо від цінностей. Не може і спорт. У нинішній політиці Москви немає місця чесній грі. Ось чому російський прапор не майорить на зимових Олімпійських іграх 2018 року. Я б сказав навіть більше: російський прапор не має майорити будь-де, доки Росія продовжує підбурювати Всесвітню гібридну війну, а російські кулі націлені на наші символи.

Так як сталося ось з оцим прапором Європейського Союзу... який я привіз із собою до Мюнхена з Авдіївки, що поблизу Донецька, де рік тому російська агресія спровокувала гуманітарну катастрофу. Мої солдати вивисили цей прапор Європейського Союзу, як символ кордону Європейського Союзу, оскільки це кордон сходу моєї країни – східний кордон ЄС. Сподіваюсь, що він там буде. Цей прапор стосується усіх тих, хто протистоїть російській агресії і вірить у Єдину Європу – нашу родину.

Попри усі виклики, Донбас цілком може стати успішним прикладом мирного врегулювання насильницького конфлікту. Власне, для цього потрібно небагато – лише щира імплементація Росією Мінських домовленостей – нашого всеосяжного мирного плану.

Існує унікальне вікно можливостей, яке б допомогло виконати ці домовленості. Йдеться про розгортання миротворців ООН на Донбасі – про ініціативу, яку я запропонував ще у 2015 році! І тепер увесь світ підтримує цю ініціативу.

Москва має шанс виявити здатність до компромісу і погодитися на миротворців ООН на всій території окупованого Донбасу, включаючи неконтрольовану частину українсько-російського державного кордону.

У рамках Ради Безпеки ООН ми маємо домовитися про наділення миротворців ООН на окупованому Донбасі повноцінним функціональним мандатом на основі усталених принципів ООН,

“ Протистояння російській агресії є екзистенціальним викликом, що вплине на наше майбутнє. Чи буде це «російський світ з альтернативними цінностями», або «вільний світ з універсальними цінностями»?

який дозволив би їм виконати свої завдання та забезпечив мирне відновлення суверенітету України відповідно до Мінських домовленостей.

Росія прагне обмежити миротворців ООН контактною лінією та наділити їх лише функціями ескортування. Якщо все залишиться як є, це означатиме, що Кремль не є по-справжньому зацікавленим у мирі, а лише прагне заморозити конфлікт під дистанційним управлінням. Це також означатиме, що ми повинні залишатися жорсткими щодо Росії.

Багато скептиків запитують: чи можна виграти боротьбу проти Росії – ядерної держави та постійного члена Ради Безпеки ООН? Чи наші зусилля не є безглуздими та марними?

Моя ж відповідь буде такою. Якщо перефразувати відомого британського державного діяча Бенджаміна Дізраелі: ми не будемо перемагати Росію, ми перевершимо її. Що це означає?

По-перше, будьмо непоступливими щодо своїх цінностей. Сьогодні єдиний сигнал для Москви: ціна буде постійно зростати, поки російські війська не покинуть Донбас і Крим. Ми, політики, повинні бути непоступливими, попри тиск лобістів. Власне, відповідальністю політиків є збалансовувати економічну доцільність моральними цінностями. І, у разі потреби, застосовувати жорсткі обмежувальні заходи – щоб притягнути до відповідальності тих, хто перетнув межу.

Санкції працюють! Якщо хтось досі вважає, що санкції не ефективні, тоді ми маємо посилити їх – запровадити нові санкції та закрити існуючі лазівки!

По-друге, геть ілюзії! Умиротворення агресора породжує подальшу агресію. Скомпрометовані цінності та принципи швидко трансформуються у ще більшу агресію. Як би це дивно не звучало для когось, але сьогодні Україна – це головне поле битви за європейський порядок та архітектуру безпеки. Власне, Україна є щитом і мечем Європи. Тому не змарнуймо шанс побудувати більш справедливий порядок у Європі, підтримуючи нас.

Захищаючи Україну, ви захищаєте суверенітет, територіальну цілісність та незалежність ваших країн.

По-третє, захищаймо правду. Як всередині країн, так і на міжнародному рівні. Необхідно обмежити російську пропаганду та фейкові новини шляхом вдосконалення національного законодавства та тіснішої координації між нами.

По-четверте, посилюйте стійкість України. Через внутрішні реформи та зовнішню підтримку. Пам'ятайте, що в світі не існує жодної іншої країни, яка б одночасно просувалася вперед на обох напрямках – і в боротьбі з агресією, і в проведенні реформ. Ми й цього року зберігатимемо динаміку реформ, це стосується й моєї вимоги щодо створення спеціалізованого антикорупційного суду. Однак прогрес України був би неможливий без допомоги наших партнерів. Проте ми могли б примножити наші здобутки на шляху реформ, в тому числі шляхом таких ініціатив, як Європейський план для України.

По-п'яте, зміцнюйте обороноздатність України. Ми направляємо 6% нашого ВВП на сектор безпеки та оборони. Ми не претендуємо на території нашого сусіда, а захищаємо власну землю. Посилені оборонні потенціал України збільшить ціну російської агресії. Перед обличчям такого сильного стримуючого фактора, Москва двічі подумає перш ніж розпочинати нові наступальні дії.

І останнє за рахунком, але не за значенням – тримайте відчиненими двері для України, будь-то в ЄС чи НАТО. Зрештою, найбільші здобутки у сфері безпеки йдуть від розширення та трансформації, а не від відступу та збереження статус-кво. Це дасть шанс зупинити поступ альтернативного порядку денного Кремля, що заснований на брехні, насильстві та неповазі до прав людини, верховенства права та демократії. Це дозволить зупинити Світову Гібридну Війну та позбавити Росію інструментів, які вона використовує для дестабілізації наших рідних країн. К

PREZIDENT.GOV.UA

МІСІЯ ЗДІЙСНЕННЯ

ЛЮДИНА НЕ ТОВАР

Сучасне рабство може торкнутися кожного, незалежно від віку, статі, освіти чи соціального статусу. Постраждалі живуть серед нас, проте часто залишаються непомітними. У 2017 році Україна вийшла з групи країн, де процвітає торгівля людьми. З цієї нагоди у Києві відбувся круглий стіл під егідою Міністерства внутрішніх справ та за підтримки представництва ОБСЄ в Україні. Участь у форумі взяли Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні Марі Йованович, координатор проектів ОБСЄ в Україні Джеффри Ерліх, заступник Міністра МВС Тетяна Ковальчук, Голова Держприкордонслужби Петро Цигикал та Голова Національної поліції Сергій Князєв. Окрім того, участь в обговоренні проблематики взяли експерти з Генеральної прокуратури, Міністерства соціальної політики, а також міжнародні партнери та представники неурядових організацій.

Чотири роки поспіль Україна перебувала у списку країн, що не відповідають мінімальним стандартам протидії торгівлі людьми і не вживають значних заходів для досягнення цієї мети. Завдяки новим підходам до кримінального аналізу та підготовки правоохоронців, а також скоординованій міжвідомчій роботі за рік Україна суттєво покращила результати протидії сучасному рабству та вийшла із групи ризику.

І це відбулося насамперед завдяки посиленню співпраці між суб'єктами протидії торгівлі людьми. Налагодивши взаємодію, правоохоронці забезпечили всі умови для успішного виявлення та захисту постраждалих, а також розслідування таких злочинів. Загалом 2017

року силами правоохоронних органів припинено діяльність 29 організованих злочинних груп, які займалися торгівлею людьми.

– 2017 року кількість зареєстрованих кримінальних проваджень у сфері торгівлі людьми зросла до 346 з 115 випадків 2016-го. Люди перестали боятися звертатися по допомогу до правоохоронців. Для МВС важливо, аби населення в цілому, а особливо окремі групи ризику, володіли інструментами захисту у випадку злочинного використання людини як товару, – підкреслила заступник міністра МВС Тетяна Ковальчук. Вона наголосила, що для органів системи МВС права і свобода людини, її честь і гідність є найбільшою цінністю.

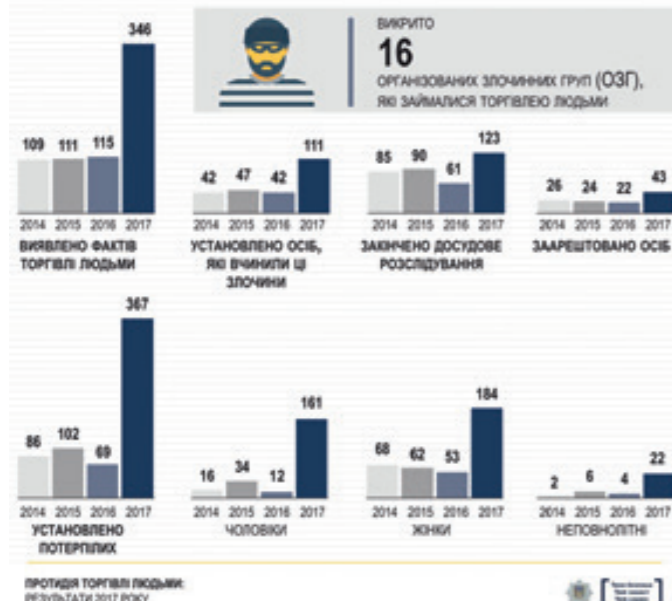
ЗАВДЯКИ НОВИМ ПІДХОДАМ ДО КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ ТА ПІДГОТОВКИ ПРАВООХОРОНЦІВ, А ТАКОЖ СКООРДИНОВАНІЙ МІЖВІДОМЧІЙ РОБОТІ ЗА РІК УКРАЇНА СУТТЄВО ПОКРАЩИЛА РЕЗУЛЬТАТИ ПРОТИДІЇ СУЧАСНОМУ РАБСТВУ ТА ВИЙШЛА ІЗ ГРУПИ РИЗИКУ.

ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ: РЕЗУЛЬТАТИ 2017 РОКУ

2017 РІК – РІК БОРОТЬБИ З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ

У 2017 РОЦІ УКРАЇНА ВИЙШЛА З ГРУПИ КРАЇН, В ЯКИХ ПРОЦВІТАЄ ТОРГІВЛЯ ЛЮДЬМИ, ДЕ ПЕРЕБУВАЛА ОСТАННІ ЧОТИРИ РОКИ

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІЦІЯ УКРАЇНИ

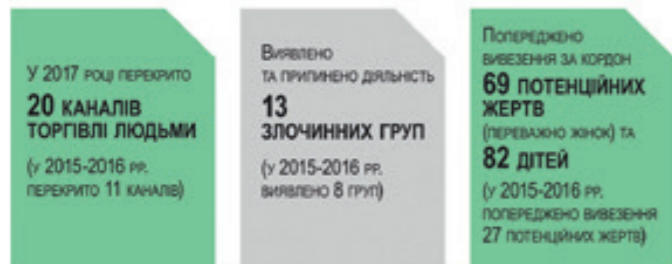

ФОРМИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ. ВИЯВЛЕНІ ФАКТИ

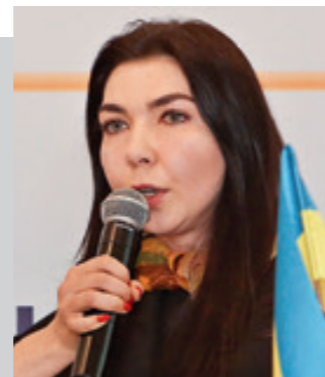

- Відреагували на понад **350** звернень громадян, які могли стати жертвами торгівлі людьми
- Надали більше **100** консультацій
- 300** працівників підрозділів боротьби з торгівлею людьми пройшли міжнародні програми підвищення кваліфікації

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ

Заступник очільника МВС висловила вдячність за співпрацю і підтримку міжнародним партнерам – Міжнародній організації з міграції, ОБСЄ, Бюро правоохоронної діяльності Посольства США, що допомагають Україні на всіх етапах нащувати потенціал у боротьбі з торгівцями живим товаром.

ТЕТЯНА КОВАЛЬЧУК, ЗАСТУПНИК МІНІСТРА МВС

Голова Держприкордонслужби України Петро Цигикал зазначив, що прикордонники чітко усвідомлюють свою роль та місце у протидії торгівлі людьми і готові до подальшої співпраці в цьому напрямку.

– Ми активно взаємодіємо, насамперед, із профільним Департаментом Нацполіції, прокуратурою та іноземними партнерами. Основні зусилля зосереджуємо на ліквідації каналів переправлення наших співвітчизників за кордон і притягненні до кримінальної відповідальності безпосередніх організаторів, – підкреслив керівник прикордонного відомства.

Петро Цигикал додав, що виходячи зі специфіки завдань, Держприкордонслужба протидіє цьому виду злочинності у пунктах пропуску та «зеленому» кордоні на основі аналізу ризиків, а також силами своїх оперативно-розшукових підрозділів, у тому числі на каналах міжнародного сполучення.

Своєю чергою Координатор проектів ОБСЄ в Україні Джеффі Ерліх відзначив важливі досягнення вітчизняних правоохоронних органів у протидії торгівлі людьми.

– Я радий зазначити, що у 2017 році Уряд України досяг якісного співробітництва у багатьох сферах. Спільно з 56 іншими учасниками ОБСЄ Україна взяла на себе зобов'язання впроваджувати правовий, дисциплінарний та всеосяжний підхід до протидії торгівлі людьми. Ця проблема

СПІЛЬНО З 56 ІНШИМИ УЧАСНИКАМИ ОБСЄ УКРАЇНА ВЗЯЛА НА СЕБЕ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ВПРОВАДЖУВАТИ ПРАВОВИЙ, ДИСЦИПЛІНАРНИЙ ТА ВСЕОСЯЖНИЙ ПІДХІД ДО ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.

ДЖЕФФРІ ЕРЛІХ, КООРДИНАТОР ПРОЕКТІВ ОБСЄ В УКРАЇНІ

пов'язана з усіма трьома аспектами роботи ОБСЄ і тому потребує комплексного підходу. Місія ОБСЄ готова підтримати національних партнерів для боротьби з цим найбільш негативним явищем сучасного суспільства та забезпечити кращий захист жертв, – додав він.

Також у 2017 році Координаційний центр ОБСЄ підтримав суцільні навчання поліцейських, прокурорів та викладачів вищих навчальних закладів МВС. Під час занять учасники вивчали аспекти використання інформаційних технологій під час торгівлі людьми, вербування, контролю та експлуатації жертв.

– Подібні тренінги сприятимуть кращому розслідуванню та посиленню кримінальної відповідальності злочинів, – зазначив Джеффі Ерліх. – Спільно з Мінсоцполітики місія ОБСЄ сприяє роботі дисциплінарних груп та проводить просвітницькі інформаційні кампанії в 13 областях України задля покращення взаємодії регіональних суб'єктів з надання допомоги постраждалим. Також із веденням безвізового режиму з європейським союзом та через військовий конфлікт Уряд України та громадянське суспільство почали приділяти значну увагу проблемі трудової експлуатації. Висловлюю вдячність за надання фінансової допомоги Уряду Канади, Великобританії та США.

Голова Національної поліції України Сергій Князев зауважив про помилковість твердження, що торгівля людьми відбувається тільки в «бідних» країнах. Практичний досвід поліції з викриття цих злочинів доводить, що в цю діяльність втягнуті всі країни без винятку.

– Через територіальне розташування України та, насамперед, російську агресію на її південно-східній частині, наша держава стала країною походження, транзиту та призначення. На території, невідконтрольній українській владі, чоловіки, жінки та діти піддаються примусовій праці та сексуальній експлуатації, – наголосив Сергій Князев.

Він підкреслив, що для торгівлі людьми не існує кордонів. Тож ця проблема вимагає тісної співпраці між урядами різних країн, правоохоронними органами та міжурядовими і неурядовими організаціями.

Сергій Князев зазначив, що за ініціативою поліції на національному рівні минулий рік був оголошений «Роком протидії торгівлі людьми». Зосереджено увагу на цій сфері і в 2018 році.

Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні Марі Йованович високо оцінила роботу правоохоронців та Уряду України щодо боротьби з найбільш масовим порушенням прав і свобод людини.

– Це глобальна проблема як в Україні, так і в усьому світі. Я вважаю, що це – реальна небезпека. Ми повинні відновити довіру до тих, хто потрапив у цю пастку. Важливо подвоїти зусилля, щоб викоринити ці проблеми. США надалі сприятимуть Україні у боротьбі з торгівлею людьми, – відзначила Марі Йованович.

**НАТАЛІЯ ФЕДОРОВИЧ,
ЗАСТУПНИК МІНІСТРА
СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ**

ЗАГАЛОМ 2017 РОКУ СИЛАМИ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПРИПИНЕНО ДІЯЛЬНІСТЬ 29 ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ГРУП, ЯКІ ЗАЙМАЛИСЯ ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ.

Протягом 2017 року Мінсоцполітики проводило всеукраїнські інформаційні кампанії, спрямовані на убезпечення українських громадян від потрапляння у ситуацію торгівлі людьми, враховуючи нові виклики та тенденції у цій сфері.

– Інформаційні кампанії пояснюють людям, що ж таке торгівля людьми та як не стати жертвою, яку допомогу можна отримати й куди звернутися. Ми працюємо над тим, щоб національна гаряча лінія стала

державною, ефективнішою та якіснішою. І звичайно, над конкретними притулками, де потерпілі можуть отримати допомогу й адаптуватися за допомогою наданих там соціальних послуг. Ще раз хочу подякувати усім нашим вітчизняним і міжнародним партнерам, – сказала заступник Міністра соціальної політики України Наталія Федорович.

Необхідно нагадати, що цього року Міжнародна організація з міграції відзначає двадцятиріччя роботи в Україні. За цей час змінилася вся філософія злочину й потенційні групи ризику. Саме у цьому аспекті МОМ активно співпрацює з ДПСУ.

– Держприкордонслужба відіграє важливу роль у виявленні потерпілих від торгівлі людьми і організаторів цього злочину. За роки, що минули, до нас звернулися понад 14 тисяч громадян України у статусі потерпілих. Ми надали їм допомогу. Це великий масив інформації, який необхідно аналізувати та вчасно запобігти вчиненню схожих злочинів. Тому саме з Адміністрацією Держприкордонслужби ми щоквартально оцінюємо ситуації та відпрацьовуємо ризики з метою своєчасного реагування на ті чи інші обставини, що складаються під час перетину державного кордону, – розповіла представник агентства ООН з питань міграції в Україні Оксана Горбунова.

– На 2018 рік у нас заплановано розробку довідника з профілю ризиків, який можна застосовувати на теренах України. Це дуже важливий аспект, – зауважила представник місії Міжнародної організації з міграції. – Ми тільки розпочинаємо цю роботу. Часу обмаль. Сподіваємося зробити довідник вже у травні. Також ми працюємо на виїзних семінарах, нарадах щодо нових викликів. Злочинці сьогодні швидко змінюють підходи та напрямки пересування. Саме з Держприкордонслужбою ми можемо відслідковувати їх та припиняти протиправну діяльність.

Висновок «круглого столу» один: у сучасному світі торгівля людьми є яскравим прикладом ганебного, цинічного порушення прав і свобод людини, закріплених не лише на національному, але й на міжнародному рівнях. Тому необхідно об'єднати зусилля суспільства, держави та міжнародної спільноти заради протидії цьому злу.

**ПЕТРО ЦИГИКАЛ,
ГЕНЕРАЛ-ЛЕЙТЕНАНТ, ГОЛОВА ДПСУ**

– Відомство сьогодні виконує завдання з протидії торгівлі людьми за двома напрямками. Це робота з аналізу ризиків безпосередньо у пунктах пропуску і діяльність оперативно-розшукових підрозділів, що продуктивно співпрацюють з підрозділами Нацполіції, Департаментом протидії торгівлі людьми, слідчими підрозділами, прокуратурою, а також з міжнародними партнерами.

Минулого року спільними зусиллями припинено діяльність 20 каналів торгівлі людьми. Викрито 13 злочинних груп у складі 28 осіб, шестеро з яких вже засуджені. Специфіка нашої роботи полягає у виявленні каналів торгівлі людьми, які направляються за межі нашої країни.

Також 2017-го розпочато 36 кримінальних проваджень за ст. 149 ККУ (Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо передачі людини), виконано 173 доручення правоохоронних органів, слідчих органів, попереджено вивезення за кордон 69 потенційних жертв та 82 дітей. Здебільшого організатори перевозять жертв до Росії, Туреччини, ОАЕ та Китаю. Окрім цього, спільно з Нацполіцією, міжнародними партнерами колегами з Литви було проведено міжнародну спеціальну операцію, під час якої ми викрили канал перевезення жертв трудової експлуатації до Великої Британії. За два роки їхня кількість становила 600 осіб. Людям обіцяли платити велику зарплатню, а після приїзду до Сполученого Королівства їм видавали тільки частину заробітку, решту коштів забирали злочинці-організатори. Також відмічаємо розкриття каналів вивезення за кордон громадян України, у тому числі дітей, для жебрацтва.

Цього року тривають заходи щодо дискредитації ще восьми каналів торгівлі людьми. Вже спільно зі співробітниками Нацполіції викрито два – у Чернігівській та Тернопільській областях. Затримано двох організаторів і двох посібників. Також Держприкордонслужба проводить профілактичну роботу серед населення та бере участь у тренінгах, семінарах та інших заходах, які організують профільні міністерства, МОМ, ОБСЄ та EUBAM з протидії торгівлі людьми.

Сьогодні на ефективність нашої роботи впливає складність документування цього злочину. Необізнаність потенційних жертв стосовно законної легалізації і працевлаштування на території інших країн, а також не усвідомлення громадянами можливих загроз. Як результат, за матеріалами відомства, ми маємо все ще незначну кількість осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності порівняно з кількістю відкритих проваджень. Наприклад, торік з 36 проваджень, розпочатих судами стосовно 42 осіб, винесено лише п'ять обвинувальних вироків. Реальний термін ув'язнення отримали лише дві особи.

Щоб покращити ситуацію з протидії торгівлі людьми, потрібна чітка взаємодія між суб'єктами боротьби на території нашої країни, а також організація дієвої співпраці з нашими міжнародними партнерами, Інтерполом, FRONTEX, МОМ та іншими міжнародними установами.

Важливо створити чітку систему контролю потенційних жертв при перетинанні ними державного кордону. Підкреслюю, що на підставі оцінки ризиків, таку роботу ми вже проводимо. В центральному апараті служби створили додатковий підрозділ, який спеціалізується власне на протидії нелегальній міграції та торгівлі людьми.

Ще один аспект боротьби – запровадження практики виставлення «зеленої картки» в базах Інтерполу стосовно перевезення через кордон живого товару та проведення широких інформаційних кампаній на державному рівні, у ЗМІ, в пунктах пропуску при перетинанні громадянами України державного кордону.

Вважаю, що Держприкордонслужба згідно зі своїми повноваженнями 2017-го повністю виконала завдання щодо протидії торгівлі людьми. І вже спільно з нашими партнерами, які сьогодні виступали, цього року покаже ще кращі результати.

– To all of my colleagues who are here today – I really thank you all for the chance to be here with you today to take stock of the past year's efforts to combat Trafficking in Persons.

As you know, trafficking is modern-day slavery and it's a global problem. It's a problem here in Ukraine, but it's a problem everywhere in the world affecting vast numbers of people. Defeating it calls for very close cooperation between a great variety of public and private actors, often across borders.

So I thank everybody who is here today, again, for your personal commitment and dedication to Ukraine's anti-trafficking efforts.

And I'd also liked to thank especially the people who are here from the media today. Because, I think, whether it's a formal public awareness campaign, or it's just informal – neighbors talking to each other about the real dangers of trafficking, or whether somebody catches a little bit of information on the news because all of you are covering this today – I think public awareness of this problem is absolutely critical in order to get a handle on it and stamp it out.

I also want to thank some people who are not here today. Because for a trafficking victim it also requires that all of us demonstrate compassion and understanding. We need to help them regain a sense of dignity. For those of us who've talked to trafficking victims, there is often a sense of shame – how could they have fallen into this trap. But I think that those of us here today recognize that this is something that could happen to anybody, including close personal friend or relative. So, again, it's so important that we redouble our efforts to stamp out this problem.

And of course, thank our friends in law-enforcements and the procuracy and others who helped ensure that traffickers are brought to account and that people are protected.

Your work, and that of National Referral Mechanism partners including NGOs and International Organizations, moved Ukraine forward a great deal over the past year, including on the U.S. TIP Report, as has been noted, but really most importantly, the reason this is critical – all this work – is that it helped more Ukrainian citizens than in past years. At the end of the day, that's what it's about.

And so, I am going to go through some numbers for you. In 2017 the Ministry of Social Policy granted victim status to almost twice the number of individuals as it did in 2016. A 195 people were granted this status vs. 103.

The National Police tripled the number of trafficking-related investigations under article 149 as compared to 2016 (342 vs. 112).

The Prosecutor General's office more than doubled the number of indictments sent to court in 2017 (125 vs. 59) identifying 87 accused individuals (compared with 33 in 2016).

The National Police created an analytic department and created a department to address criminal labor-related abuses abroad, to assist in investigating of trafficking related crimes, and is dedicating the time of several investigators specifically to aid the counter-trafficking unit.

The State Migration Service launched a new online database updated daily, and containing records of over 950,000 invalid documents to verify passport validity. I can't stress how important that is.

Over the past year, Ukraine's government has focused much attention on helping citizens who faced abuse at the hands of traffickers. And it has steady allies in the form of civil society and international organizations.

Your cooperation with civil society organizations has had a most direct impact on human lives. I will give you one example. NGO lawyers here in Ukraine translated Brazilian law codes, contributed to an unprecedented outcome for two trafficking victims who were jailed in Brazil on drug charges, setting them free, and bringing them home.

This case shows what can be accomplished when everyone comes together to do their utmost to help. And it also shows just how hard, how labor intensive doing that is, and how worthwhile the outcome.

Over the past year, government and civil society have made crucial steps towards improving the national counter-trafficking. Although, I don't want to minimize the challenges. Profound challenges remain, – whether it on resourcing, whether it's on

MARIE YOVANOVITCH,
UNITED STATES AMBASSADOR TO UKRAINE

the way we set up to do business, whether it's on other priorities. But such cooperation among all of the key stakeholders can enable Ukraine to overcome these challenges. Not only this is important, it's absolutely vital.

Because addressing human trafficking effectively requires a high degree of cooperation and institutional capacity.

The fundamental challenge is that if there is a breakdown anywhere along the line – failures of protection, victim services, prosecutions – traffickers win. So, it's important to overcome these issues with your dedication and attention, especially to the most problematic areas.

The efforts of the National Police and prosecutors have been tremendous over the past year, yet we need to say that courts convicted actually only 23 persons on trafficking offences in 2017, and of those 23 only seven went to jail.

If we compare that with rape statistics here in Ukraine, of 67 people convicted 57 were incarcerated. That's a much higher rate of incarceration.

For us, and I think probably for everybody in this room it is really disturbing that traffickers, even if convicted are unlikely to go to jail. This is without a doubt an area where Ukraine must do significantly better, and where attention will be increasingly focused over the next year.

We all want a Ukraine where citizens trust law enforcement enough to give it the tools it needs to do its job without fear of abuse.

Officials and NGO partners need clarity for which organization is ultimately responsible for decisions regarding provision of key social services, including identifying, referring and assisting victims.

These challenges will require continued attention. I know that everyone here wants to see Ukraine become a real model for anti-trafficking efforts.

We certainly want to see the same thing and the United States will continue to support Ukraine in this important goal.

Again, thank you so for the opportunity to be here, and I want to thank you for the hard work and the really significant results in 2017. And we are all looking forward to seeing even greater results in 2018.

Thank you very much.

ПОСОЛ США В УКРАЇНІ МАРІ ЙОВАНОВИЧ

– Я вдячна усім присутнім колегам за те, що ми зібралися, аби підвести підсумки зусиль минулого року щодо боротьби з торгівлею людьми.

Як ви знаєте, торгівля людьми – це сучасне рабство, це глобальна проблема, яка вражає величезну кількість людей. І перемога вимагає тісної співпраці великої кількості державних та приватних установ, подолання кордонів.

Тому я дякую усім присутнім за особисту відданість і зусилля, спрямовані проти торгівлі людьми в Україні.

Особливо хочу подякувати представникам ЗМІ. Тому що крім офіційних кампаній з роз'яснення, громадської думки чи просто неформальних розмов сусідів, люди дізнаються про реальну небезпеку торгівлею людьми безпосередньо з новин. Я вважаю, що обізнаність суспільства про цю проблему є першочерговим засобом протидії торгівлі людьми.

Я вдячна деяким людям, не присутнім на заході. Тому що жертва потребує співчуття та розуміння. Ми повинні допомогти їм відновити почуття гідності. У тих, хто спілкувався з постраждалими, часто виникає почуття сорому – як вони могли потрапити у цю пастку. Проте потрібно визнавати, що це може статися будь з ким, з близьким, родичами або друзями. Тому важливо подвоїти наші зусилля, щоб подолати цю проблему.

І звичайно, дякую нашим друзям – правоохоронним органам та прокуратурі й іншим, хто допомагає забезпечити громадян від торгівлі людьми та захистити їхні права.

Ваша робота, а також діяльність партнерів з агентства Національних злочинів, в тому числі неурядових та міжнародних організацій, зміцнили Україну впродовж минулого року, і у доповіді США про торгівлю людьми 2017 року, це відзначили.

Отже, я маю деякі цифри для вас. У 2017 році Міністерство соціальної політики надало статус жертви майже удвічі більшій кількості осіб, ніж у 2016 році. Відповідно 195 та 103 особи.

Національна поліція втричі збільшила кількість розслідувань, пов'язаних з торгівлею людьми, за статтею 149 порівняно з 2016 роком (342 та 112 відповідно).

Генеральна прокуратура удвічі збільшила кількість звинувачень, поданих до суду 2017 року (125 порівняно з 59 у 2016-му), виявила 87 обвинувачених (порівняно з 33 у 2016 році).

Національна поліція створила аналітичний відділ, а також відділ з питань подолання злочи-

нів, пов'язаних з роботою за кордоном. Державна міграційна служба запустила нову онлайн базу даних паспортів, для перевірки їх дійсності. Протягом минулого року український уряд зосередив увагу на допомозі громадянам, які стали жертвами торговців людьми.

Ваше співробітництво у цьому питанні з організаціями громадянського й міжнародного суспільства безпосередньо вплинуло на життя цих людей. Наведу приклад. Адвокати недержавної організації тут, в Україні, переклали кодекси законів Бразилії, зробили внесок у безпрецедентний результат для двох жертв торгівлі людьми, які були ув'язнені у вказаній країні за розповсюдження наркотиків.

Цей випадок показує, яких результатів можна досягти, працюючи разом. Незважаючи на те, що протягом минулого року уряд та громадянське суспільство зробили важливі кроки щодо покращення національної протидії торгівлі людьми, я не хочу згладжувати виклики.

МИ ВСІ ПРАГНЕМО ДОВІРИ ГРОМАДЯН ДО ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ В УКРАЇНІ, ЩОБ НАДАТИ ЇМ НЕОБХІДНІ ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ВИКОНАННЯ СВОЄЇ РОБОТИ, НЕ ПОБОЮЮЧИСЬ ЗЛОВЖИВАНЬ.

Глибокі проблеми залишаються, незалежно від інших пріоритетів. Проте подібна співпраця між усіма ключовими зацікавленими сторонами може дозволити Україні подолати ці виклики.

Адже питання торгівлі людьми вимагає ефективної співпраці високого рівня та інституційного потенціалу.

Головна проблема полягає в тому, що під час нестабільної ситуації в країні – злочинці вииграють. Отже, важливо подолати ці проблеми шляхом відданості справі та увазі, особливо, до найбільш проблемних областей.

Зусилля правоохоронних органів були надзвичайно важливі протягом минулого року, однак ми повинні відмітити, що із засуджених 23 осіб, лише семеро у в'язниці.

Якщо порівнювати зі статистикою зґвалтування, то в Україні 67 осіб засуджено, 57 з них – ув'язнені. Це набагато вищий показник.

Ми всі прагнемо довіри громадян до правоохоронних органів в Україні, щоб надати їм необхідні інструменти для виконання своєї роботи, не побоюючись зловживань.

Урядовці та партнери з Недержавних організацій мають чітко визначити, хто несе відповідальність за рішення стосовно надання основних соціальних послуг, включаючи ідентифікацію, направлення та допомогу потерпілим.

Ці проблеми потребують постійної уваги. Я знаю, що кожен присутній на цьому заході бажає, щоб Україна стала реальною моделлю боротьби з торгівлею людьми.

Ми, звичайно, хочемо побачити те ж саме. Сполучені Штати будуть і надалі підтримувати Україну на шляху до цієї головної мети.

Ще раз дякую за можливість бути присутньою, а також за важку роботу та дійсно високі результати у 2017-му. І з нетерпінням чекаємо на ще більші у 2018 році. К

НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА, ФОТО ВАЛЕРІЯ ОЛІЙНИКА

ДЕ-ФАКТО de facto

ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ
ДЕРЖАВНОЇ
ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ
УКРАЇНИ У 2017 РОЦІ

В умовах агресії з боку Російської Федерації та інших загроз і викликів основні завдання, що визначалися Державній прикордонній службі України на 2017 рік, виконано. Упродовж року посилено здійснювалася охорона державного кордону, органи Держприкордонслужби знаходились у стані бойової готовності «ПОВНА».

З метою нарощування зусиль Держприкордонслужби та інших повноважних державних органів України щодо протидії протиправній діяльності на державному кордоні проведено спільну спеціальну прикордонну операцію «КОРДОН-2017», міжнародну операцію на українсько-білоруському кордоні «ГРАНИ-

ЦА-2017» та оперативно-профілактичні заходи з недопущення дестабілізації обстановки, протидії протиправній діяльності на державному кордоні та в пунктах пропуску.

ЦА-2017» та оперативно-профілактичні заходи з недопущення дестабілізації обстановки, протидії протиправній діяльності на державному кордоні та в пунктах пропуску.

У повному обсязі виконано завдання щодо запровадження ЄС безвізового режиму для України, зокрема 157 (100%) пунктів пропуску через державний кордон обладнано автоматизованими робочими місцями з функцією біометричного контролю (встановлено 1268 АРМ), у 97 пунктах пропуску встановлено обладнання з використанням відбитків пальців, 123 пункти пропуску підключено до баз даних Інтерполу. За рік опрацьовано майже 9 тис. повідомлень по лінії Міжнародної організації кримінальної поліції, з них реалізовано 2 тис. 100 інформацій щодо конкретних осіб і транспортних засобів.

All tasks on implementation of visa-free regime with the EU for Ukraine were fully completed, particular 157 (100%) checkpoints were equipped with a biometric control system (1268 Automated Workstations were established), fingerprint readers were installed at 97 checkpoints, besides, 123 checkpoints were linked to the Interpol databases. During the year almost 9000 notifications were processed through the International Criminal Police Organization, moreover, 2100 notifications were implemented on specific individuals and vehicles.

ENG

Упродовж 2017 року представники Держприкордонслужби взяли участь у десяти спільних операціях Європейської агенції FRONTEX («КООРДИНАЦІЙНІ ПУНКТИ» на території України; «КЛЮЧОВІ ТОЧКИ» на сухопутних, морських та повітряних кордонах держав – членів ЄС; «ГНУЧКІ ОПЕРАЦІЙНІ ЗАХОДИ» на спільному кордоні України і ЄС; «АЛЕКСІС»; «ВЕГА. ДІТИ»; морські операції «ПОСЕЙДОН», «МІНЕРВА» та «ТРИТОН»), а також у багатонаціональних міжнародних морських навчаннях «СІ-БРИЗ-2017».

During 2017 representatives of the State Border Guard Service of Ukraine took part in 10 joint operations of European Agency FRONTEX ("COORDINATION POINTS" on territory of Ukraine; "FOCAL POINTS" on the land, marine and air borders of the EU Member States; "FLEXIBLE OPERATIONAL ACTIVITIES" on the joint border between Ukraine and EU; "ALEXIS"; "VEGA. Children"; marine operations "POSEIDON", "MINERVA", and "TRYTON") and also in multinational international marine exercises "SEA BREEZE-2017".

ENG

Протягом року проведено заходи із запровадження спільного патрулювання українсько-румунського державного кордону та центральної ділянки українсько-молдовського державного кордону.

У районі проведення АТО забезпечено виконання завдань силами угруповання Держприкордонслужби у складі трьох прикордонних загонів і Маріупольського загону Морської охорони Східного регіонального управління. Проведено заходи з підготовки до розгортання Донецько-Луганського регіонального управління та Лисичанського прикордонного загону.

На виконання Мирного плану Президента України розроблено проект Плану заходів щодо відновлення контролю на неконтрольованих ділянках державного кордону, в тому числі із залученням озброєної місії ОБСЄ, проводяться підготовчі заходи з відновлення охорони неконтрольованої ділянки українсько-російського кордону. Продовжено облаштування об'єктів відповідальності органів Держприкордонслужби у смузі безпеки вздовж лінії розмежування району проведення антитерористичної операції, а також здійснено планування участі Держприкордон-

служби України у територіальній обороні та відсічі збройній агресії.

З 15.03.2017 на виконання рішення РНБО підрозділами Держприкордонслужби припинено пропуск товарів і вантажів у контрольних пунктах в'їзду – виїзду в районі проведення АТО (крім гуманітарних вантажів міжнародних організацій та фондів МКЧХ, ОБСЄ, УВКБ ООН, відповідно до Порядку переміщення товарів до району або з району проведення антитерористичної операції, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 № 99).

Через лінію розмежування в районі АТО в установленому порядку пропустили 11,76 млн осіб і 1,69 млн транспортних засобів (2016 р. – 8,71 млн осіб та 1,55 млн транспортних засобів). Прикордонно-митною групою в пунктах пропуску на території РФ забезпечено відстеження 13 «гуманітарних конвоїв» РФ у кількості 525 автомобілів (2016 р. – 11 конвоїв, 824 автомобілі). За скоєні правопорушення складено 186 адміністративних протоколів (2016 р. – 174), припинено незаконне переміщення: 61 од. зброї (2016 р. – 53), 8331 од. боєприпасів (2016 р. – 51 967), 3,8 кг вибухових речовин (2016 р. – 9,2), 8,249 кг наркотичних речовин (2016 р. – 9,121), 0,365 кг психотропних речовин (2016 р. – 0,155), 0,06 кг прекурсорів (2016 р. – 3,219), товарів на загальну суму 57,62 млн грн (2016 р. – 88,7 млн грн), 113 автомобілів (2016 р. – 213).

11,76 million of people and 1,69 million of vehicles were passed through the contact line in the ATO area (2016- 8,71 million of people and 1,55 million of vehicle). State Border Guard Service together with the Custom Service ensured tracking of 13 "humanitarian convoys" of Russian Federation that consisted of 525 vehicles. (2016- 11 convoys, 824 vehicles). 186 administrative protocols were drawn up for violations (2016- 174), illegal trafficking of 61 units of weapon (2016- 53), 8331 units of ammunition (2016- 51967), 3.8 kg of explosives (2016 - 9.2), 8.249 kg of drugs (2016- 9.121 kg), 0.365 kg of psychotropic substances (2016- 0.155 kg), 0.06 kg of precursors (2016- 3.219 kg), goods for an amount of 57.62 million UAH (2016- 88.7 million UAH), 113 vehicles (2016- 213 vehicles) were stopped.

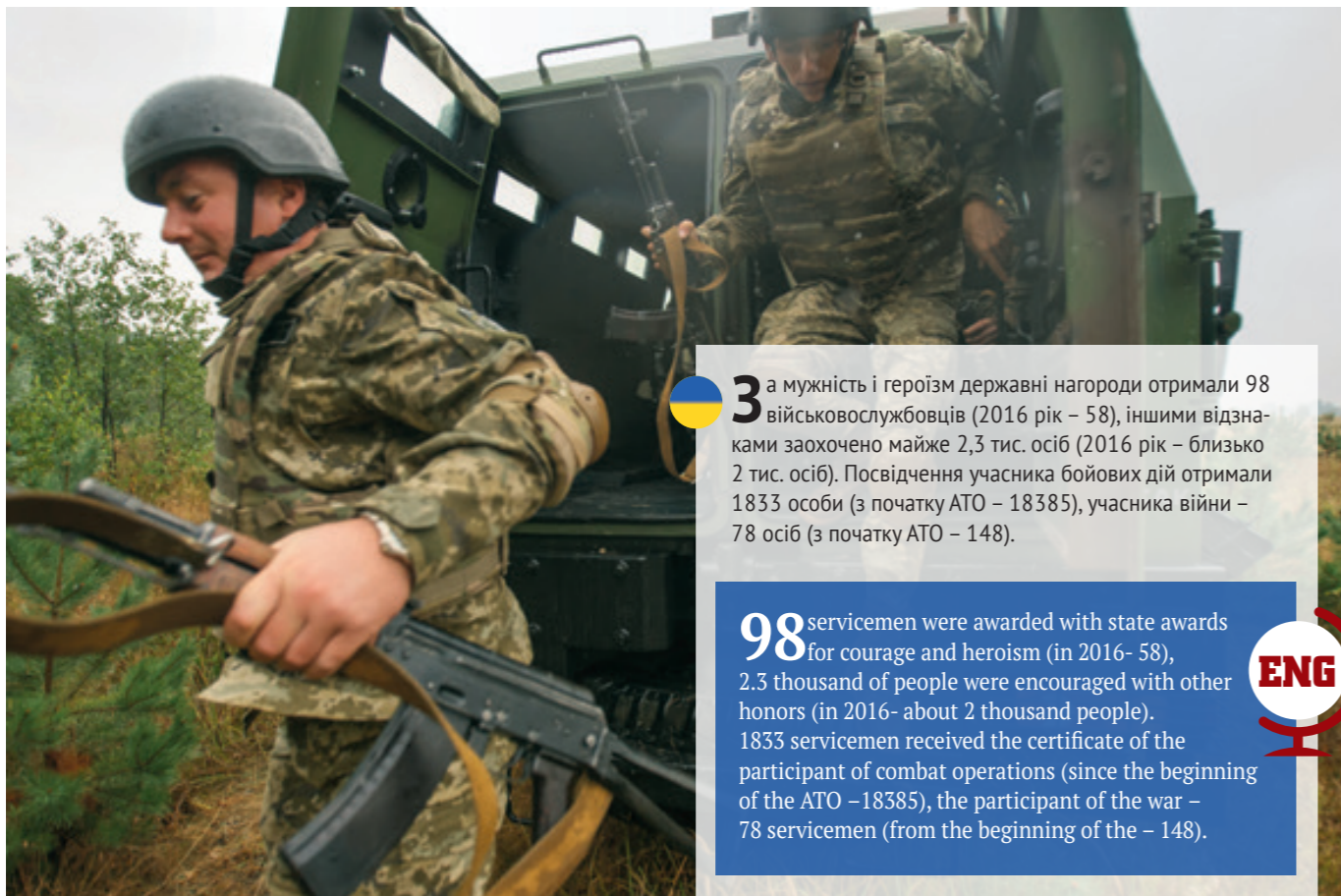
ENG

Упродовж року прикордонні підрозділи витримали 44 обстріли з різних видів зброї. Під час виконання бойових завдань загинули два прикордонники, 14 – отримали поранення (з початку АТО героїчно загинули 69 прикордонників, 429 – отримали поранення, п'ятеро – вважаються зниклими безвісти). У полоні немає жодного прикордонника.

During the year border guard divisions sustained 44 shells of various types of weapons. 2 border guards died, 14 were injured while combat missions; (69 border guards died heroically, 429 were injured, 5 are considered to be missing since the beginning of the ATO). There aren't any prisoners of war among border guards.

ENG

За мужність і героїзм державні нагороди отримали 98 військовослужбовців (2016 рік – 58), іншими відзнаками заохочено майже 2,3 тис. осіб (2016 рік – близько 2 тис. осіб). Посвідчення учасника бойових дій отримали 1833 особи (з початку АТО – 18385), учасника війни – 78 осіб (з початку АТО – 148).

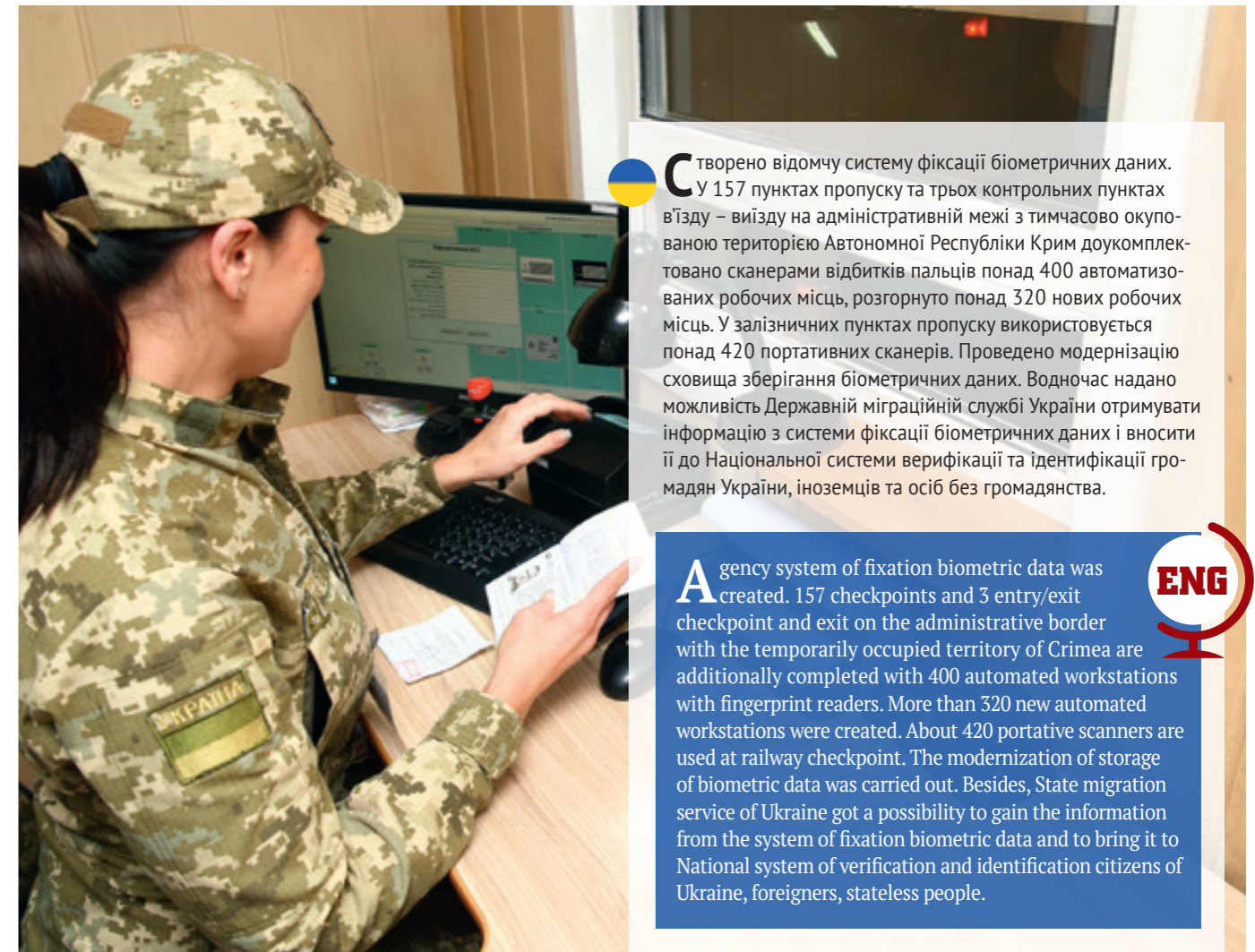
98 servicemen were awarded with state awards for courage and heroism (in 2016- 58), 2.3 thousand of people were encouraged with other honors (in 2016- about 2 thousand people). 1833 servicemen received the certificate of the participant of combat operations (since the beginning of the ATO – 18385), the participant of the war – 78 servicemen (from the beginning of the – 148).

ENG

На виконання завдань Стратегії сталою розвинути «Україна-2020», Програми діяльності Уряду, основних напрямів державної політики національної безпеки України, а також відповідно до Стратегії розвитку Державної прикордонної служби України (розпорядження Кабміну від 23.11.2015 № 1189-р) проводилася системна робота з реформування прикордонного відомства. Так, з метою удосконалення

законодавства з прикордонних питань Адміністрація Держприкордонслужби розробила проекти семи законів, шести проектів указів Президента, 27 проектів актів Уряду, з яких 13 прийнято. Зокрема, опрацьовано проект Указу Президента України «Про внесення змін до Положення про проходження громадянами України військової служби в Державній прикордонній службі України» (підписаний 17.08.2017 за

№ 219). Крім того, Уряд вніс зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 26.06.2013 № 450, надавши можливість військовослужбовцям Держприкордонслужби одержувати грошову компенсацію за піднайом (найом) житлового приміщення. Крім того, Урядом прирівняв у відповідність до законодавства порядок речового забезпечення військовослужбовців Держприкордонслужби.

Створено відомчу систему фіксації біометричних даних. У 157 пунктах пропуску та трьох контрольних пунктах в'їзду – виїзду на адміністративній межі з тимчасово окупованою територією Автономної Республіки Крим доукомплектовано сканерами відбитків пальців понад 400 автоматизованих робочих місць, розгорнуто понад 320 нових робочих місць. У залізничних пунктах пропуску використовується понад 420 портативних сканерів. Проведено модернізацію сховища зберігання біометричних даних. Водночас надано можливість Державній міграційній службі України отримувати інформацію з системи фіксації біометричних даних і вносити її до Національної системи верифікації та ідентифікації громадян України, іноземців та осіб без громадянства.

Agency system of fixation biometric data was created. 157 checkpoints and 3 entry/exit checkpoint and exit on the administrative border with the temporarily occupied territory of Crimea are additionally completed with 400 automated workstations with fingerprint readers. More than 320 new automated workstations were created. About 420 portative scanners are used at railway checkpoint. The modernization of storage of biometric data was carried out. Besides, State migration service of Ukraine got a possibility to gain the information from the system of fixation biometric data and to bring it to National system of verification and identification citizens of Ukraine, foreigners, stateless people.

ENG

Продовжується реалізація проекту TWINNING «Підтримка Державної прикордонної служби України у подальшому запровадженні принципів інтегрованого управління кордонами, зокрема у сфері перевірки документів та виявлення викрадених автомобілів». Реалізація проекту дозволить прискорити процеси інтеграції Держприкордонслужби в європейське правоохоронне поле та підвищить її спроможність протидіяти сучасним загрозам. У рамках загальнодержавних заходів, спрямованих на боротьбу з тероризмом, а також припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань, організованих злочинних груп проведено штатні зміни, якими оптимізовано вертикаль оперативно-розшукових підрозділів з протидії тероризму.

Оперативно-розшуковими підрозділами та за їх інформацією припинено діяльність понад 126 протиправних груп (2016 р. – понад 152) у складі 341 особи (2016 р. – понад 420). Встановлено понад 116 осіб, причетних до діяльності незаконних збройних формувань, затримано понад 38 бойовиків, з яких 9 – засуджено. Виявлено та вилучено понад 69 од. зброї та понад 12,5 тис. боєприпасів, понад 6,8 кг вибухових речовин та 43 грана-

ти. Викрито схему фінансування тероризму. Ініційовано заборону в'їзду понад 31 іноземцю, можливо, причетному до міжнародної терористичної діяльності. До ЄРДР внесено 276 повідомлень (2016 р. – понад 260) за статтями Кримінального кодексу України: ст. 256 (Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності) – 3 (2016 р. – 3), ст. 258 (Терористичний акт) – 7 (2016 р. – 7), ст. 258-3 (Створення терористичної групи чи терористичної організації) – 47 (2016 р. – 46), ст. 258-5 (Фінансування тероризму) – 1 (2016 р. – 9), ст. 260 (Створення не передбачених законом воєнізованих збройних формувань) – 58 (2016 р. – 45), ст. 263 (Незаконне поводження зі зброєю, боєприпасами або вибухівкою) – 160 (2016 р. – 150).

Тривали заходи з реформування підрозділів швидкого реагування та вдосконалення системи бойових резервів Держприкордонслужби. Додатково опрацьовано пропозиції щодо розгортання ще двох прикордонних комендатур швидкого реагування. Персонал загону спеціального призначення «ДОЗОР» пройшов підготовку за програмою спецпризначенців Прикордонного патруля США (BORTAC) та Адміністрації боротьби з незаконним обігом

наркотиків Департаменту юстиції США (FAST), а також забезпечив виконання завдань на різних ділянках державного кордону протягом 317 діб у складі 172 мобільних груп.

Проведено програмно-технічну модернізацію та введено в експлуатацію міжвідомчу інтегровану інформаційно-телекомунікаційну систему «Аркан» та організовано підключення 20 правоохоронних та інших органів державної влади.

У відомстві успішно реалізовано Антикорупційну програму на 2017 рік. У рамках загальної соціальної антикорупційної кампанії з особовим складом під гаслом: «Долучайся до лав антикорупційної команди!» проведено чотири антикорупційні акції: «ВІЛЬНІ ВІД КОРУПЦІЇ», «НА ШЛЯХУ ДО ДОБРОЧЕСНОСТІ», «СТОП КОРУПЦІЇ. ВІД СЛІВ ДО ДІЙ!», «ПОВІДОМ ПРО КОРУПЦІЮ! ЗУПИНИ ЗЛОЧИН!». У грудні проведено окремі заходи до Міжнародного дня боротьби з корупцією. Під час проведення акцій закріплено позитивні зрушення щодо зменшення кількості правопорушень і спроб надання неправомірної вигоди прикордонникам та значно збільшилася кількість випадків свідомої відмови персоналу від отримання неправомірної вигоди (2017 р. – 1082; 2016 р. – 1022, 2015 р. – 275).

У рамках Антислупційної програми і запровадження європейських стандартів прозорості та доброслупності реалізується пілотний проект з реформування підрозділів Держприкордонслужби «Нове обличчя кордону». Зокрема, завершено заходи другого етапу з відбору кандидатів, у ході якого із 2 тис. 552 зареєстрованих кандидатів за результатами прозорого відбору та тестування за участі представників міжнародних організацій направлено на навчання та зараховано на службу 554 конкурсант. Також проведено відкритий набір кандидатів у реформовані підрозділи внутрішньої та власної безпеки.

З метою реалізації визначених Президентом завдань державної політики щодо проти-

дії корупції та злочинності в державі, направлення і реалізації практичних інструментів щодо антислупційної мотивації та превенції корупційних проявів серед особового складу утворено Центр профілактики корупційних ризиків та виховання доброслупності, а також його вертикаль в органах Держприкордонслужби. У відомстві здійснюється перевірка посадових осіб на поліграфі, результати якої враховує кадровий апарат.

На виконання Закону України «Про очищення влади» провели люстраційну перевірку 32,4 тис. осіб. Перевірено 24,8 тис. осіб, з них 10 осіб підлягають звільненню з військової служби після оголошення загальної демобілізації як такі, що не пройшли перевірки.

З метою профілактики корупційних правопорушень та в результаті організаційно-штатних змін призначено 30 керівників структурних підрозділів Адміністрації Держприкордонслужби, одного начальника регіонального управління, 15 заступників начальників регіональних управлінь, 22 начальники органів охорони державного кордону, 56 їхніх заступників, 177 начальників відділів прикордонної служби.

Проведені заходи з реформування Держприкордонслужби дали змогу підвищити рівень захищеності державного кордону, виконати завдання в районі АТО та адмінмежі з ТОВАР Крим.

У 2017 році здійснено прикордонний контроль та в установленому порядку пропущено 97,33 млн осіб і 20,85 млн транспортних засобів (2016 р. – 89,17 млн осіб та 20,54 млн транспортних засобів), що на 9% та 2% більше, ніж у 2016 році.

In 2017 the border control procedures were performed. According to the established procedure 97.33 million of people and 20.85 million of transport were allowed to cross the border (in 2016- 89.17 million of people and 20.54 million of transport) which is 9% and 2% more, than in 2016.

Під час реалізації визначених Держприкордонслужби повноважень виявлено 1512 кримінальних правопорушень (2016 р. – 1914), з них 1070 – за результатами оперативно-розшукової діяльності (2016 р. – 962). На стадії вчинення припинено 1080 кримінальних правопорушень (2016 р. – 1372). Від правоохоронних органів отримано 9374 доручення на проведення слідчих (розшукових) дій (2016 р. – 9904), з них виконано – 8345 (2016 р. – 9742). Крім того, виконано 22591 доручення уповноважених державних органів (2016 р. – 12854).

Органи охорони державного кордону виявили, запобігли і припинили 98 280 адміністративних правопорушень (2016 р. – 73141). Накладено штрафів на загальну суму 41,14 млн грн (2016 р. – 29 млн грн).

Затримано 3813 нелегальних мігрантів (2016 р. – 2656), з них – 886 осіб (2016 р. – 1065) за незаконне перетинання або спробу незаконного перетину держрубежу, 2854 особи (2016 р. – 1528) – за порушення правил перебування в Україні, 73 особи (2016 р. – 63) – за порушення режиму в пунктах пропуску, прикордонного режиму та інші правопорушення.

Відмовлено у в'їзді в Україну 5119 іноземцям (2016 р. – 3349) – потенційним нелегальним мігрантам.

Не допущено накопичення затриманих іноземців-правопорушників. Прийнято 1707 рішень про їхнє примусове повернення та видворення (2016 р. – 967), у т.ч.: 710 – повернення (2016 р. – 664), 397 – видворення (2016 р. – 303).

Відповідно до Угоди між Україною та ЄС про реадмісію осіб органами охорони державного кордону прийнято 662 особи (2016 р. – 824), передано до країн-членів ЄС 37 осіб (2016 р. – 52).

Нарощення оперативних позицій сприяло ефективній протидії порушенням повітряного простору малою авіацією. Припинено вісім спроб використання літальних апаратів (два літаки, мотодельтаплан та п'ять БПЛА) з метою протиправної діяльності (2016 р. – 15).

Process of increasing operational positions gave an opportunity to counter violations of airspace by small aviation. 8 attempts of using aircrafts were suspended (2 plains, moto-hangglider, 5 unmanned aerial vehicle) with a purpose of committing illegal activity.

Виявлено та передано іншим правоохоронним органам за компетенцією: 917 од. зброї (2016 р. – 931), 19331 од. боєприпасів (2016 р. – 60480), 13,4 кг вибухових речовин (2016 р. – 19,5), 539,3 кг наркотичних речовин (2016 р. – 168,4), 364,1 кг психотропних речовин (2016 р. – 9,4), 19,6 кг прекурсорів (2016 р. – 184,2), 1291 автомобіль (2016 р. – 1313), з них: викрадених – 221 (2016 р. – 43), з підробленими несправними документами – 459 (2016 р. – 403), як засіб здійснення протиправної діяльності – 64 (2016 р. – 867), товарів, що переміщувалися з порушенням установлених правил, на суму 440,7 млн грн (2016 р. – 865,7 млн грн).

Зокрема, виявлено 8,29 млн пачок сигарет, майже 515,27 кг бурштину, понад 97,9 тис. літрів алкоголю.

917 units of weapon (2016- 931), 19331 units of ammunition (2016- 60480), 13.4 kg of explosive substances (2016- 19.5 kg), 539.3 kg of drugs (2016- 168.4 kg), 364.1 kg of psychotropic substances (2016- 9.4 kg), 19.4 kg of precursors (2016- 184.2 kg); 1291 vehicles (2016- 1313), stolen vehicles - 221 (2016- 43), with invalid documents- 459 (2016- 403), as a mean of committing illegal activity- 64 (2016-867); goods, which were moved with violation of the established rules, for a total amount 440.7 million UAH (2016- 865.7 million UAH) were detected and removed to other law enforcement agencies.

In particular, there were detected 8.29 million packs of cigarettes, almost 515.27 kg of amber, over 97.9 thousand liter of alcohol.

Адміністрація Держприкордонслужби виступала бенефіціаром 18 проектів міжнародної технічної допомоги, внаслідок реалізації цих проектів отримано допомогу на суму 853 млн грн. Зокрема, 730 комплектів радіостанцій Harris і Motorola та 740 акумуляторних батарей, 7 тис. од. військового спорядження та 1,6 тис. індивідуальних медзасобів, 13 стаціонарних, два мобільні та 116 переносних засобів радіаційного контролю, сім комплектів обладнання реєстрації змін психофізіологічних реакцій людини (поліграф), обладнання для покращення роботи КПВВ, спорядження для тренінгів, серверне та комп'ютерне обладнання тощо.

Силами та засобами загонів Морської охорони в акваторії Чорного та Азовського морів з метою прикриття морської ділянки державного кордону, недопущення висадки на узбережжя збройних формувань, засобів терору та охорони рейдів портів організовано несення служби корабельно-катерними тактичними групами (у середньому три кораблі, 18 – 22 катери на добу).

Кораблі й катери Морської охорони несли службу майже 5,8 тис. діб (2016 р. – 6712), з них: фактично в морі – 1373 доби (2016 р. – 1353). Оглянуто 1427 суден (2016 р. – 1458), затримано 124 судна (2016 р. – 134), загальна сума штрафів становила понад 14,8 тис. грн (2016 р. – 11,8 тис. грн).

20 березня 2017 року Морською охороною було виявлено судно «POLARIS» (прапор Болгарії), яке за даними Мінінфраструктури України заходило до закритих портів ТОТ АР Крим. За результатами перевірочних заходів капітану та десяти членам суднокоманди заборонено в'їзд в Україну на три роки.

З 10 до 22 липня сили та засоби Морської охорони (чотири кораблі, катер, чотири малі катери) спільно з підрозділами Південного регіонального управління взяли участь у міжнародних навчаннях «Сі Бриз-2017». Кораблями та катерами здійснено 26 виходів у море, пройдено близько трьох тисяч миль, виконано 17 артилерійських стрільб.

За ініціативою Адміністрації Держприкордонслужби з метою збору доказової бази щодо фактів агресії, захоплення об'єктів та майна

України і незаконної промислової діяльності РФ у В(М)ЕЗ України в районах Штормового, Архангельського, Голіцинського та Одеського газоконденсатних родовищ за участі міжвідомчої групи (представники Представництва Президента України в АР Крим, прокуратури, Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, Національної поліції, ПАТ «ДАТ Чорноморнафтогаз», НАК «Нафтогаз України», Держекоінспекції та ЗМІ) корабель Морської охорони провів спеціальні заходи з висвітлення надводної обстановки. За результатами заходів складено Акт про вчинення порушень, передбачених статтями 22, 24, 25 Закону України «Про виключну (морську) економічну зону України», та інших правопорушень. Усі матеріали доказової бази щодо незаконного видобування природних ресурсів у В(М)ЕЗ України надано до центральних органів виконавчої влади.

Авіація Держприкордонслужби обстежила 25,5 тис. км сухопутної ділянки державного кордону, 28,5 тис. км² тилових ділянок, 4 тис. км² В(М)ЕЗ України та української частини вод Азовського моря. Виявлено 13 місць імовірного зльоту (посадки) малих літальних апаратів, зафіксовано 22 місця незаконного видобутку бурштину. Виконано три санітарні авіарейси, евакуйовано сім поранених та важкохворих військовослужбовців. Загальний наліт авіації – 923 години (2016 р. – 825). Уперше в державній авіації України модернізовано п'ять вертольотів типу Мі-8, оснащених сучасними пілотажно-навігаційними системами, а також збільшено тер-

міни служби шести вертольотів. Приведено до льотного стану сім літаків «DIAMOND», які за рішенням Уряду отримані наприкінці 2015 року від Кіровоградської льотної академії. Тривали заходи щодо застосування безпілотної авіації в охороні державного кордону. На озброєння прийнято 12 безпілотної комплексів короткої тривалості польоту «SPECTATOR-M» вітчизняного виробництва (всього 36 БПЛА).

Державним бюджетом на 2017 рік (зі змінами) за загальним фондом для Держприкордонслужби передбачено майже 7,2 млрд грн, з яких – 912,4 млн грн – на видатки розвитку, тобто на 12,7% більше, ніж торік. Водночас за спеціальним фондом держбюджету на інженерно-технічне облаштування державного кордону та реалізацію заходів щодо підвищення обороноздатності і безпеки держави для Держприкордонслужби було додатково передбачено 700 млн грн, що майже дорівнює видаткам розвитку 2016 року.

Проведено комплекс заходів з удосконалення міжнародного співробітництва. Забезпечено співпрацю з Консультативною місією ЄС з реформування цивільного сектору безпеки, Агенцією FRONTEX, Місією ЄС з надання допомоги у питаннях кордону в Україні та Республіці Молдова, прикордонними відомствами Республіки Польща, Словачької Республіки, Угорщини, Румунії, Литовської Республіки, Латвійської Республіки, Республіки Молдова, Республіки Білорусь, Федеральною поліцією ФРН, ОБСЄ, Міжнародним Комітетом Червоного Хреста в Україні.

Administration of the State Border Guard Service of Ukraine was a beneficiary of 18 projects of international technical assistance. As a result there were received assistance for a total amount of 853 million UAH, in particular over 730 radio station sets "Harris" and "Motorola" and 740 batteries; over 7 thousand units of military ammunition and 1.6 thousand individual medical devices; 13 stationary, 2 mobile and 116 portable means of radiation control; 7 Poligraph kits, equipment for the improvement activity of the points of entry and exit; equipment for training; server and computer outfit.

ENG

Реалізовано заходи державної кадрової політики. Зокрема, забезпечено збереження чисельності особового складу за рахунок прийняття на контрактну службу понад 3,6 тис. військовослужбовців. Шляхом реалізації пілотного проекту «Нове обличчя кордону» реформовано шість підрозділів охорони державного кордону та підрозділи внутрішньої безпеки. Звільнено з військової служби 2715 військовослужбовців строкової військової служби, проведено ротацію понад тисячі військовослужбовців, які тривалий час виконували завдання в районі АТО, з одночасною їхньою заміною. До кадрового резерву зареховано 544 офіцери.

На базі відомчих навчальних закладів пройшли допідготовку 1283 військовослужбовці (231 офіцер, 1052 – особи молодшого персоналу), які направляються для проходження служби в район АТО.

У Національній академії Держприкордонслужби проходять підготовку 1452 особи (магістрів – 189, бакалаврів – 1263), пройшли підготовку 363 особи (магістрів – 95, спеціалістів – 25, бакалаврів – 243), у Головному центрі підготовки особового складу Держприкордонслужби – 865 осіб, у Кінологічному навчальному центрі Держприкордонслужби – 123 особи, в Ізмаїльському навчально-тренувальному загоні Морської охорони – 40 осіб. На курсах підвищення кваліфікації підготовлено 10 752 військовослужбовці (2016 р. – 7455), з них за дистанційною формою навчання – 6166 (2016 р. – 5050). Створено

відомчу систему підготовки вузькопрофільних фахівців бойової спрямованості, підготовлено 577 спеціалістів (2016 р. – 945).

З метою посилення боротьби з корупційними проявами створено інтегровану систему боротьби з корупцією, в рамках якої проведено понад 2,1 тис. перевірок порядку несення служби (2016 р. – 3 тис.), ініційовано понад 1,8 тис. службових розслідувань (2016 р. – 2,4), до дисциплінарної відповідальності притягнуто 3506 осіб (2016 р. – 5874), проведено ротацію 83 осіб (2016 р. – 379), 119 осіб звільнено з лав Держприкордонслужби.

У відомстві проведено комплекс заходів щодо підтримання належного стану правопорядку, дисципліни, профілактики правопорушень, недопущення втягування персоналу в протиправну діяльність, забезпечення його життя і здоров'я. Загалом кількість кримінальних правопорушень зменшилася на 31%, у 145 випадках внесені відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань (2016 р. – 211). Водночас особовим складом Держприкордонслужби скоєно 68 злочинів (2016 р. – 117). Складено та подано до суду 1622 (2016 р. – 2387) протоколи про військові адміністративні правопорушення. До адміністративної відповідальності притягнуто 1404 (2016 р. – 1750) військовослужбовці. За порушення вимог антикорупційного законодавства України судами притягнуто до відповідальності десятеро військовослужбовців (2016 р. – 13).

За підтримки Президента України, сприяння Кабінету Міністрів України та Верховної

Ради України поліпшено соціальне забезпечення військовослужбовців Держприкордонслужби та членів їхніх сімей. У рамках бюджетного фінансування проводилися будівництво та реконструкція житла. За рахунок усіх джерел прикордонники отримали 341 квартиру.

У лікувально-профілактичних закладах пройшли стаціонарне лікування 13 тис. 540 військовослужбовців (2016 р. – 15 066), санаторно-курортне лікування та оздоровлення – 3923 осіб (2016 р. – 4015).

З метою запровадження громадського контролю та інформування суспільства про діяльність відомства Контактним центром Державної прикордонної служби України в 2017 році опрацьовано 159 тис. 179 (збільшення на 17%) телефонних дзвінків та інформації, що надійшла на електронну пошту.

У 2017 році відомство отримало 2270 звернень громадян (збільшення на 63%).

Забезпечено співпрацю з громадськими організаціями і підтримку комунікаційних платформ, проведено понад 120 прес-конференцій та брифінгів.

В інформаційних випусках центральних телевізійних каналів вийшло майже 2400 сюжетів, в електронних і друкованих виданнях підготовлено та розповсюджено понад 5200 інформаційних матеріалів та заяв, що були відображені 52 тис. разів. Для розміщення на Урядовому порталі Кабінету Міністрів України підготовлено понад 400 інформаційних матеріалів. К

Понад тисяча військовослужбовців Головного центру підготовки особового складу ДПСУ імені генерал-майора Ігоря Момота взяли участь в охороні державного кордону в зоні АТО з весни 2014 року.

Відповідно, бойовий досвід застосування прикордонних підрозділів на сході країни підтверджує, що програма підготовки фахівців вимагає певних змін. Впровадження новітніх технологій, постійний розвиток в сфері організації та управління потребує нових знань і більш сучасних підходів до навчання майбутніх прикордонників.

Про реформи та перспективи розвитку найпотужнішого Головного центру підготовки особового складу ДПСУ розповів його нинішній начальник полковник Дмитро КОЦЕРУБА.

БАЗОВІ ПРІОРИТЕТИ

Навчальний центр в Оршанці тепер має назву Головного центру підготовки особового складу ДПСУ. Розкажіть, будь ласка, як нині здійснюється підготовка курсантів у зв'язку з новими тенденціями розвитку Служби?

– Дійсно, наш центр реформувався. Відповідно, збільшилися й ускладнилися завдання. Так, до складу Головного центру увійшли ще чотири центри підготовки.

Перший – базовий, де курсанти здобувають базову освіту за спеціальністю молодший інспектор прикордонної служби. Тут окремо створений центр підвищення кваліфікації та перепідготовки особового складу. Таким чином, ми отримали підрозділ, який займається необхідною складовою в організації процесу підготовки персоналу, що дозволяє керівникам і викладачам спрямувати зусилля на покращення підготовки фахівців, які вже мають практичний досвід.

Також ми відокремили центр з підготовки спеціалістів безпілотної авіації. У ньому є підрозділ технічного обслуговування і ремонту. Крім цього, ми можемо сертифікувати спеціалістів, яких готуємо за державними стандартами, а також апарати, на яких здійснюється повітряна розвідка.

Четвертий окремий центр навчає персонал протидіяти розповсюдженню зброї масового знищення. Це перспективний підрозділ. Сьогодні його завдання збільшилися,

додатково ми маємо навчати фахівців для інших відомств та брати участь у міжнародній підготовці спеціалістів. Також вирішується питання щодо забезпечення навчального процесу, підготовки і виховання персоналу.

– У 2014 році курсанти Навчального центру одними з перших стали на захист наших східних рубежів у зоні АТО. І відверто кажучи, не були на 100% до цього готові. Як реалізовано досвід трьох років війни, враховуючи що випускники центру нині мають не тільки охороняти кордон, але й обороняти.

– Бойовий досвід, який отримали викладачі, курсанти, органи та підрозділи охорони державного кордону, зараз вже можна акумулювати в методичному плані. По-перше, ми збільшили практичну складову в організації навчального процесу. Зараз практика становить понад 85%.

По-друге, ми ввели нові дисципліни: загальновійськова тактика, тактична медицина, тактика спеціальної підготовки, топографія. Суттєво в програмах збільшено кількість годин з вогневої підготовки, особистої безпеки та застосування сили. Додали низку спеціальностей з підвищення кваліфікації й перепідготовки персоналу.

Окрім того, ми почали готувати розрахунки всіх видів озброєння, які надійшли з початком активних бойових дій на озброєння ДПСУ. Опанували такі спеціальності, які раніше не готувалися в ДПСУ. Наприклад, ми підготували вже п'ять прикордонних мінометних застав. Навчаємо спеціалістів безпілотної авіації. Це також нова спеціальність. Персонал, який прямує на виконання завдань у зону АТО, готуємо додатково. Для них розробили відповідну програму. Наші викладачі постійно бувають на лінії рубежу, це сталий процес оновлення навичок. Я вважаю, що є позитивні результати, як свідчать відгуки керівників органів охорони кордону.

– Нещодавно Голова служби відвідав Головний Центр разом із азербайджанським колегою. Чим саме такий обмін досвідом може бути корисними?

– Обмін досвідом – це динамічний процес, перед нами постійно виникають нові завдання, вимоги. Зустріч з колегами прикордонної служби Азербайджану була дуже корисною для організації навчального процесу, враховуючи його постійне реформування. Вони так само охороняють кордон у складному режимі, також ведуть бойові дії і їхній специфічний досвід ми можемо частково застосувати в організації навчального процесу.

У них є можливість використовувати інші зразки озброєння, бойової техніки, технічних засобів охорони державного кордону, прикордонного контролю. Можливо, їхній досвід у використанні й експлуатації цих

ОБМІН ДОСВІДОМ - ЦЕ ДИНАМІЧНИЙ ПРОЦЕС, ПЕРЕД НАМИ ПОСТІЙНО ВИНИКАЮТЬ НОВІ ЗАВДАННЯ, ВИМОГИ.

ПЛАНІВ НА МАЙБУТНЄ БАГАТО. ЗВІСНО, ПРІОРИТЕТОМ Є МОДИФІКАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ - ЦЕ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ ТА РІВНЯ ВИКЛАДАННЯ.

З початком антитерористичної операції в Україні Головний центр підготовки особового складу сформував першу у Держприкордонслужбі мотоманеврену групу, яка вирушила на ділянку східного рубежу для виконання завдань з охорони та оборони державного кордону. За час АТО 1000 військовослужбовців Головного центру взяли участь в охороні державного кордону на сході України. 52 військовослужбовці нагороджені державними та 140 – відомчими нагородами за мужність і героїзм, проявлені під час виконання завдань у зоні бойових дій.

15 військовослужбовців Оршанця не повернулися з поля бою:

- генерал-майор Ігор МОМОТ;
- майори: Микола ЗАЙЦЕВ, Ігор ПЕТРИВ; Віталій ВІННИЧЕНКО;
- капітан Сергій ЛИФАР;
- прапорщик Володимир ГРЕЧАНИЙ;
- старшина Сергій ЄПФАНОВ;
- молодші сержанти: Дмитро СІРБУ; Вільгельм ШТОЛЬЦЕЛЬ; Микола АНТИПОВ; Сергій БОЙКО; Олександр ЗАЄЦЬ;
- солдати: Віталій ПТИЦІН, Віктор КУМАНОВСЬКИЙ та Павло ЛАЗАРЕНКО.

7 жовтня 2014 року указом Президента України Головному центру присвоєно ім'я генерал-майора Ігоря Момота.

Імена людей, які віддали найдорожче у боротьбі за недоторканість українського кордону, закарбовані на меморіальній дошці при вході до Головного центру.

засобів ми можемо перейняти в охороні нашого кордону. Також обговорювалась методична діяльність азербайджанських центрів підготовки. Вже запланований візит до Азербайджану, де ми зможемо подивитись, яким чином готують їхніх фахівців, та як організована служба на кордоні. Можливо, це знайде своє відображення і в нашій діяльності.

Щодо планів на майбутнє. У нас їх дуже багато. Звісно, пріоритетом є модифікація навчального процесу. Основні напрями – це підвищення якості методичної роботи та рівня викладання. Поки що ми не можемо задовольнятися тим рівнем підготовки персоналу, його готовності до виконання завдань, які є зараз. Я не кажу, що він поганий. Проте ми бачимо, що саме необхідно зробити, аби його покращити, яким чином скорегувати навчання.

Один з кроків – це збільшення програми базової підготовки приблизно на 20%. Таким чином ми надамо нашим курсантам більше знань та практичних навичок. Нещодавно Голова служби поставив завдання збільшити об'єм вивчення персоналом служби іноземної мови. 30-40% навчальних годин ми додамо, крім цього, викладачі будуть більш високого рівня.

Планів насправді дуже багато. Намагаємося вирішувати всі питання у найкоротші терміни і сподіваємося, що найближчим часом керівники підрозділів охорони державного кордону отримають більш підготовлених, освічених підлеглих, а відповідно і якість прикордонної служби підвищиться. **К**

Мирослав СМОЛЬНИЦЬКИЙ,
Наталія УСТЬЯНЦЕВА,
фото Володимира ДАШУКА

КОРДОН

Фото Максима СОРОКИ

 Журнал «Кордон»

 ua_border_service

ДОВІРА ПОНАД УСЕ!

Голова Держприкордонслужби Петро Цигикал взяв участь у відкритті відділення нейрохірургії і ортопедії та травматології в Головному військово-медичному клінічному центрі ДПСУ після генеральної реконструкції.

У ході заходу очільник відомства оглянув приміщення, зокрема спеціалізовані кабінети та палати для хворих. Йому презентували новий сучасний перев'язочний пункт, який за потреби можна використовувати як операційну для проведення невеликих операцій. У цьому приміщенні вже налаштоване спеціальне обладнання, у тому числі і анестезіологічне та підведено кисень. Крім того, Петро Цигикал ознайомився з новітніми технічними засобами, які використовують для лікування прикордонників.

Як зауважив начальник управління охорони здоров'я Адміністрації відомства Валентин Волоха, оновлене відділення травматології та нейрохірургії покликане надавати професійну допомогу, у першу чергу, важко пораненим, які прикуті до ліжка, і розраховане на 35 місць. У лікуванні активно використовується найсучасніший комп'ютерний томограф і цифрова

рентгенсистема, що є в медзакладі. Завдяки новій апаратурі та сучасним технологіям лікарі виконують значно складніші операції, ніж навіть чотири роки тому. Зокрема, найкращі офіцери медичної служби вже пройшли навчання у Франції, Ізраїлі, США та Польщі і здобули необхідний міжнародний досвід.

Слід зауважити, що Держприкордонслужба реформує та розвиває власну систему охорони. Це дало змогу створити у відомстві єдиний медичний простір, який включає запровадження однакових підходів і стандартів, починаючи від евакуації пораненого з поля бою, доставки його у спеціалізований заклад, закінчуючи лікуванням та подальшою медичною і психологічною реабілітацією.

– Сьогодні у нас є електрооптичний перетворювач, багато різноманітних приборів для закриття тканих дефектів кінцівок, нові коагулятори, апарати зовнішньої фіксації у достатній кіль-

кості, – розповів начальник відділення нейрохірургії і травматології та ортопедії Володимир Лопайчук. – На початку бойових дій на сході нашої країни у нас було лише 1,5 – 2 апарати зовнішньої фіксації для надання допомоги при відкритих пошкодженнях кісток. Нині ми можемо за декілька годин допомогти 40 постраждалим, а протягом доби – до 120 пораненим.

Зазначимо, що 80 відсотків поранених на сході України були доставлені саме в Головний військово-медичний клінічний центр і більшість з них – вже повернулися до виконання службових обов'язків. У цьогорічному відомчому бюджеті передбачено 10 мільйонів гривень на придбання медичного обладнання. Частина цих коштів буде використано на закупівлю апаратури для Головного військово-медичного клінічного центру. Крім того, Держприкордонслужба співпрацює з іноземними партнерами і залучає позабюджетні кошти для поліпшення власної матеріально-технічної бази. Зокрема, загальна сума матеріально-технічної допомоги від Урядів Японії та Канади за час кількарічної співпраці становить більше 33 мільйонів гривень. Минулого року Служба отримала найсучасніший апарат комп'ютерної томографії та два цифрові рентгеновські апарати. За сприяння Посольства Німеччини в Україні, відомство отримало чотири комплекти реанімаційного обладнання, що дало можливість оснастити сучасною медичною апаратурою два реанімобілі та два транспортні вертольоти. Тепер відомство може забезпечити та організувати евакуацію тяжкопораненого або важкохворого пацієнта з будь-якої точки України. **К**

ВАЛЕРІЙ ОЛІЙНИК, ФОТО АВТОРА

РОБОТА НА ВИПЕРЕДЖЕННЯ

У Києві відбулася робоча зустріч заступників Головних Прикордонних Уповноважених України та Республіки Білорусь, генерал-лейтенанта Василя Серватюка і генерал-майора Ігоря Буткевича. Представники прикордонних відомств обговорили розвиток та перспективи взаємодії.

На початку зустрічі сторони обмінялися інформацією про розвиток прикордонних відомств обох країн в контексті вдосконалення механізмів охорони державного рубежу, процедур прикордонного контролю, а також оперативної складової з метою забезпечення адекватного реагування на сучасні загрози та ризики.

Представники делегації визначили, що у 2018 році особливу увагу необхідно приділити боротьбі з діяльністю каналів незаконної міграції, переміщенню наркотичних засобів та прекурсорів, зброї, боєприпасів, вибухових речовин, а також протидії контрабанді.

Крім того, учасники зустрічі обговорили результати функціонування Пілотного контактного пункту «Житомир – Пінськ» та наголосили на доцільності максимального використання його можливостей в інтересах охорони спільної ділянки державного кордону.

Також заступники Головних Прикордонних Уповноважених вирішили активізувати взаємодію в спільних пунктах пропуску, особливо на період підготовки та проведення Чемпіонату світу з футболу FIFA – 2018 (РФ) та фінального матчу Ліги чемпіонів УЄФА 2018 у Києві у зв'язку з прогнозованим збільшенням інтенсивності прикордонного руху.

Підсумовуючи результати зустрічі, сторони погодилися, що взаємодія прикордонних відомств України і Білорусі забезпечує реалізацію заходів з охорони спільної ділянки державного рубежу та виконання вимог міжнародних договорів. На завершення генерал-лейтенант Василь Серватюк і генерал-майор Ігор Буткевич підписали спільний протокол зустрічі, де серед іншого наголошено на доцільності подальших узгоджених заходів із протидії транскордонній злочинності. **К**

МАРИНА МАРКЕВИЧ

КРИМСЬКА ЛІНІЯ ВОГНЮ

Чотири роки Крим в окупації. Росія інтегрує півострів у свої імперські тенета. А ті, хто не змирився, залишили свою землю, аби боротися з ворогом на сході України.

Напередодні Дня кримського спротиву російській окупації відбулася презентація фотопроєкту «Кримська лінія вогню». Десять портретів. Десять життєвих історій кримських воїнів АТО. Половина з них – кримські татари, які народилися за межами Криму, у депортованих родинах, що повернулися на рідну землю у 90-х. Друга половина – кримські українці, що не змогли лишитися при владі окупантів.

Хто вони? Чим керувалися, коли йшли на війну? За чим сумують і про що мріють? Відповіді можна не лише прочитати в коротких інтерв'ю, але й побачити в очах героїв проєкту...

26 лютого – День кримського спротиву російській окупації. Саме цього дня чотири роки тому в Криму пройшов один з найчисельніших мітингів кримських татар на підтримку цілісності України. Це був останній захід під кримським парламентом, коли на центральній площі Сімферополя вільно майоріли українські та кримськотатарські прапори.

Вже наступного дня російські «зелені чоловічки» захопили адміністративні будівлі і вивісили над ними російські стяги. Саме тоді, по суті, розпочалася активна фаза анексії

Криму, яка змусила тисячі людей виїхати зі своїх домівок.

Десятеро учасників фотопроєкту, ініціаторами якого стали Кримський дім та інтернет-видання «Українська правда», також свого часу залишили півострів. Однак вони не збиралися стояти осторонь від подій в державі, від війни, що охопила схід України. Коли за кілька місяців розпочалась російська збройна агресія на Донбасі, вони пішли захищати Батьківщину зі зброєю в руках.

Автор світлин – фотограф Кріс Кулаковська поговорила з кожним перед зйомкою і переконалася: вони бачать своє майбутнє

лише в Криму, а Крим – лише українським. Аби познайомитися з героями і реалізувати ідею фотографа обїхала мало не всю Україну. «Проєкт тривав два місяці, – розповіла фотохудожниця під час презентації, – зйомки проходили у Львові, Києві, Житомирі, Мелітополі, Маріуполі. Половина учасників – кримські українці, половина – кримські татари.

Через призму цих десяти героїв автори проєкту хотіли показати тисячі людей з Криму, які захищають свою країну. Майстриня також пояснила вибір жанру фотографії: «Ми обрали саме такий крупний план портретів, тому що саме в погляді цих героїв можна

багато побачити, і чим ближче обличчя до глядача, тим більше читається в очах їхній життєвий досвід».

Поруч з кожним портретом в експозиції представлені різні історії, тут є і кіборги, і воїни добровільних батальйонів, і військово-службовці Збройних Сил України, ті хто служать зараз, і ті, хто вже залишив службу і займається громадською роботою. У кожного своя доля, але спільний біль і сум за домівкою.

– Часом мені хотілося плакати, настільки нелегкий вибір зробили ці люди, – ділиться спогадами Кріс. – Багато у кого досі залишилися

діти або родичі в Криму, і вони кілька років їх не бачили через те, що воюють, і їм закрита дорога до Криму. Всі вони мають дуже складний бекграунд, те, заради чого полишили мирне життя, чим пожертвували. Таких людей треба берегти і важливо розповідати про них.

В рамках презентації також відбулася дискусія «Чотири роки окупації Криму». Учасники говорили про те, як змінився за ці роки Крим, а також як змінилося ставлення України до цієї території. Зокрема, лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемільєв наголосив, що нині серед захисників на сході України близько 10% вихідців з Криму. «Живучи у Києві, відвідуючи театри і ресторани, ми не задумуємося над тим, що вранці можуть прийти з обшуком. Через те, що ти щось не те сказав, чи маєш певні книги вдома. Як це відбувається в окупованому Криму. Тут такого немає, тому що там, на кордоні, перебувають люди, які охороняють наш спокій і принципи демократії. На жаль, не багато громадян усвідомлюють, що саме завдяки цим захисникам ми живемо не в окупації, а у вільній державі. Тому наш обов'язок знати їх, висловлювати повагу і підтримку. Я сподіваюся, що всі вони залишаться живі до кінця цієї гібридної війни і повернуться до мирного життя на своїй Батьківщині, в деокупованому вільному Криму, частині незалежної української держави» — підкреслив Мустафа Джемільєв.

Крім того, він зазначив, що війна проявляє сутність людей, країна очищується, вона бачить і своїх справжніх громадян, і зрадників. На його думку, таким чином країна оновиться і буде кращою, ніж до війни. Саме в проєкті «Кримська лінія вогню» представлені ті, хто виявив кращі громадянські і людські риси у скрутні часи, на відміну від тих, хто зрадив Батьківщину і лишився служити ворогові на окупованому півострові.

Територія мистецтва, зокрема фотографія, може говорити мовою, яка об'єднує. Тому що це емоційно, змістовно, ти можеш спокійно подивитися в очі цим людям, дізнатися їхню історію. Про це говорив генеральний директор Кримського дому, актор та кінорежисер Ахтем Сейтаблаєв, перш за все, подякувавши учасникам, що дозволили представити у цьому проєкті свої портрети.

— Я знаю багатьох вихідців з Криму, які служать у спеціальних військових підрозділах, — зустрічався з ними на проєкті «Хорообрі серця», де вони були в масках, — зазначив він. — У них є батько і мати в Криму, діти, родичі, тож вони змушені приховувати свої обличчя, розуміючи, на яку небезпеку наражають свої близьких. Мені як кримському татарину боляче чути, що ні кримчани, ні кримські татари, ні проукраїнські вихідці з Криму не представлені в контексті захисту нашої країни. Це неправда. І я вдячний вам за участь у цьому проєкті, тому що культура і фотографія, художній портрет як один з найбільш емоційних жанрів, дозволяє безкровно зшивати країну.

В УКРАЇНІ СТАНОМ НА СІЧЕНЬ 2018 РОКУ ЗАРЕЄСТРОВАНО МАЙЖЕ 1,5 МЛН ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З КРИМУ ТА ДОНБАСУ.

Вкотре загадалися прорахунки в сфері державної політики і сфері культури, через які, власне, проти нас триває й інформаційна гібридна війна. — Мабуть, якби 23 роки незалежності будь-яка державна влада приділяла більше уваги культурній стратегії щодо зшивання країни, розповідаючи, як це прекрасно, що в країні живуть люди багатьох національностей зі своїми мовами і культурами, тоді у нас не було б цієї території страху, — зауважив кінорежисер. — Коли ти не знаєш, хто твій сусід, це породжує безліч страхів. Щоб ми не задумувались про дороги, якими їздимо, про соціальні ліфти, про верховенство права — тому що живемо у стані перманентного страху. Культура, зокрема ці портрети — прекрасний емоційний крок, необхідний, аби нагадати: Крим — це Україна, а країна — це люди, — зауважив Ахтем Сейтаблаєв.

А саме завдяки таким людям, які проникливо дивляться з цих фото, всі інші українські громадяни можуть пити каву зранку, працюю-

вати, відпочивати, творити. Однак учасники дискусії слушно зауважували, що з часом у суспільстві згасає інтерес до кримського питання, а влада не надто активна щодо практичних кроків для повернення цих територій. Якщо про Донбас ще відбуваються якісь переговори, бо точиться збройний конфлікт, то про Крим воліють не згадувати.

— Чотири роки тягнеться війна, а війною її не називають. Українське суспільство цим не надто цікавиться, — визнає учасник проєкту Євген з позивним «Берет», голова всеукраїнського товариства ветеранів АТО. — Не бачу ентузіазму з боку української держави щодо повернення Криму, хіба що на рівні декларацій. Зокрема, кримськотатарський батальйон намагається сформувати третій рік і нічого не вдається. Зрозуміло, що ключову роль у поверненні Криму має відігравати кримськотатарська громада. Однак прогресу немає, натомість кримське питання використовують як джерело санкцій, а Крим не сприймають як об'єкт, який необ-

хідно повернути. Очевидно, що вже йдеться не про повернення, а про визволення. Ви гадали нейтральне слово реінтеграція, але і воно не відображає ситуацію.

Підсумовуючи дискусію, Голова Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров зазначив, що українські захисники є найважливішим фондом для України, бо на них і надалі триматиметься українська держава. Такі виставки спонукають людей до більшого об'єднання, а значить — привертають увагу громадськості до роздумів про визволення окупованих територій. «Переважає більшість в Криму чекає на Україну. І з цього слід виходити» — зазначив Рефат Чубаров, висловивши думку, що люди, які з'явилися на території Криму після 20 лютого 2014 року із порушенням українського законодавства, мають забратися з півострова разом з окупантами. «Дуже хотів би, щоб наша крапка щодо того, що сталося, була би початком дійсного повернення Криму» — підсумував Голова Меджлісу.

Енвер, 38 років, позивний «Татарин», батальйон «Айдар»

Крим для мене — весь світ. Моя батьківщина, моя земля. Мій народ. Ніколи до цього я ще не відчував такого споріднення зі своїм народом. Кожен кримський татарин — це рідний брат або сестра. Хочу сказати тим, хто залишився в Криму — ви дуже мужні. Знаю, що навколо вас — ця купа озброєних собак, а ви не кидаєте нічого. Ми прийдемо і всі разом звільнимо нашу землю. Зараз займаюся громадською діяльністю, у нас є громадянське формування «Аскер». Також я учасник ветеранського руху для добровольців. Допомагаємо з реабілітацією. Ми однозначно повернемося додому. Усі будемо в Криму, іншого шляху не бачу. Буду стояти на набережній Ялти, де звучить скрипка, а поряд — два прапори: український та кримськотатарський. І такий спокій у тебе всередині, що можна просто стояти і дивитися на море. Ось воно — майбутнє Криму.

Сергій, 33 роки, позивний «Євпаторія», 21-й батальйон «Сармат»

Крим — це мій дім. Місце, де я став на ноги, реалізувався, де вперше покохав дівчину, де народилися мої доньки, де живуть батьки. Це все життя. Від початку і до кінця. Ще до окупації ми з друзями ходили у вишиванках в гори і підіймали український прапор на всіх його вершинах. Напевно, це найяскравіший спогад для мене, коли ми з прапором стоїмо на схилах наших гір.

Євген, 50 років, позивний «Берет», Голова Всеукраїнського товариства ветеранів АТО, молодший лейтенант

Моя мрія — це повернути Крим. Зараз єдині, хто думає його повертати, — кримські татари. Поки що, на жаль, у Криму ситуація сумна. Знаєте, ми недавно з хлопцями пройшли курси психологічної підготовки та отримали кваліфікацію тренера з посттравматичного синдрому. Так от, один зі способів виходу з агресії й тиску виглядає так: ви вибираєте найкращий епізод свого життя і переносите себе туди. Я в цей момент уявляю себе на міському пляжі дванадцятирічним хлопцем з однокласниками. Попереду — канікули, ціле літо, море, старенькі щось там обурюються, місцеві. І в мене посмішка на обличчі.

За чотири роки окупації Кримський півострів фактично перетворився на милітаризовану зону. Росія створила там військове угруповання, здатне вести операції на південно-західному стратегічному напрямку. Ситуація з правами людини в Криму постійно погіршується. Затримання українців і кримських татар стали звичайною практикою. За даними МЗС України, за чотири роки тимчасової окупації Росією на півострові було затримано 456 осіб, при цьому понад 40 політв'язнів досі відбувають покарання за безпідставними обвинуваченнями.

Слід визнати, що Крим істотно віддалився від України, натомість інтегруючись до складу Росії, економічні зв'язки з автономією розірвано. Кримчани, які перебралися після анексії на материк, сподівалися, що Крим невдовзі повернеться під контроль України. Однак ре-

альність виявилася іншою. Українська влада постійно просила у світової громади підтримки щодо повернення Криму, однак сама вона за ці роки навіть не представила стратегію з деокупації.

Лише кримськотатарська спільнота та громадські активісти підтримують інтерес суспільства до кримського питання, а в кримчан, які стали вимушеними переселенцями, все ще жевріє надія на повернення на Батьківщину. Зокрема, учасники фотопроекту вірять у краще і мріють підняти український прапор на кримському узбережжі. Проєкт прагнуть показати і в регіонах, аби вся Україна побачила героїв «Кримської лінії вогню». **К**

Підготували Леся МЕДВЕДЕНКО та Тетяна ФІЛІПЕНКО, фото Наталії УСТЬЯНЦЕВОЇ

У перші дні 2018-го року інформаційні агентства особливу увагу приділили обміну між Нідерландами та Бельгією невеликими частинами своїх прикордонних територій. Цей процес став фінальним акордом кількарічних дипломатичних перемовин між двома державами. Підготовча складова цих переговорів закінчилася у листопаді 2016-го року, коли було підписано відповідні міжурядові документи. Проте домовленості набували чинності 1 січня 2018 року. За цей час парламенти обох країн мали ратифікувати урядові угоди.

ОКРЕСЛЕНА ТЕРИТОРІЯ

БЕЗ ВІЙН І ЛЮДСЬКИХ ЖЕРТВ

За твердженням багатьох експертів цей обмін став унікальним випадком у повоєнній Європі, коли дві держави мирно домовилися про зміну власних кордонів. При цьому Нідерланди одержали від Бельгії більшу територію, ніж віддали їй. Остання отримала півострів площею три гектари, а її сусід – шістнадцять. Таке рішення спричинене особливою ситуацією на кордоні в районі, де річка Маас протікає між нідерландським Ейсден-Маргратен і бельгійським Везетом. Справа в тому, що внаслідок інженерних робіт, які проводилися на річці протягом двадцяти років, ще до початку 80-х, Маас змінила течію, що зумовило природне утворення кількох нових земель. Так колишній бельгійський острів став півостровом, сполученим з Нідерландами. Натомість нідерландський острів приєднався до Бельгії.

Оскільки обидві держави є членами ЄС та входять у Шенгенську зону, такий стан справ не створював критичних проблем для пересічних мешканців обох країн. Однак дуже ускладнював дії правоохоронців. Ключові проблеми були пов'язані з колишнім бельгійським

островом, що має більшу площу. В разі повідомлення про злочин нідерландські правоохоронці не могли туди заходити. Проте, бельгійські поліцейські могли потрапити на цю землю тільки човном і без зброї, оскільки озброєні правоохоронці не мають права їхати на виклик транзитом через територію Нідерландів. «Завдяки» такому стану справ, півострів став місцем, де відбувалися злочини, пов'язані з наркотрафіком. Своєрідною точкою кипіння став випадок, коли на одному з новоутворених півостровів знайшли обезголовлене тіло, але поліція через існуючі проблеми тривалий час не могла провести оперативні заходи та почати ефективне розслідування. Саме це підштовхнуло державні органи обох країн вийти з відповідною ініціативою до власних урядів домовитися про обмін новоутвореними територіями. І своєрідну крапку в цій історії поставлено 1 січня 2018 року.

От так примхи природи або активна господарська діяльність можуть змінити існуючий кордон. А чи можлива така ситуація на вітчизняних кордонах? Адже Україна межує із сімома державами і має найбільшу протяжність кордонів у повоєнній Європі. Необхідно також

констатувати, що на сьогодні не всі ділянки державної межі врегульовані у правовому відношенні. І досі тривають процеси, пов'язані як із делімітацією, так і демаркацією українських кордонів. Водночас навіть узгодженість проходження рубежу не дає гарантії, що він таким і залишиться назавжди.

Тож чи готові сусіди України шукати спільну політичну та юридичну платформу для усунення проблемних питань щодо міждержавної межі, як це зробили, наприклад, Бельгія та Нідерланди? Редакція газети звернулася із цим та іншими профільними питаннями до провідних фахівців Адміністрації Держприкордонслужби. Сьогодні наші гості – полковник Сергій Вороний, помічник Голови Держприкордонслужби – Голова української делегації у спільних (змішаних) комісіях з перевірки (огляду) лінії державного кордону та Борис Трегубов – провідний інспектор з демаркації та перевірки державного кордону. Борис Дмитрович п'ятнадцять років представляв прикордонне відомство у змішаних комісіях. Спираючись на власний досвід, він ділиться спогадами, як проходили ті чи інші переговори.

СЕРГІЙ ВОРОНИЙ,
полковник, помічник Голови
Держприкордонслужби

УКРАЇНСЬКО-БІЛОРУСЬКА КОМІСІЯ ПРОВЕЛА 14 ЗАСІДАНЬ І 19 ЗУСТРІЧЕЙ РОБОЧИХ ГРУП. КОМУСЬ МОЖЕ ЗДАТИСЯ, ЩО КІЛЬКІСТЬ ПОДІБНИХ ЗУСТРІЧЕЙ НЕ ВАРТА ОКРЕМОЇ УВАГИ, АЛЕ ЦЕ ПІДКРЕСЛЮЄ БАЖАННЯ ОБОХ СТОРІН ЯКОМОГО ШВИДШЕ ТА ЯКІСНО ВИКОНАТИ ЧИМАЛИЙ ПЛАСТ ЗАВДАНЬ.

Захід: сусіди різні – підхід єдиний

– Щоб мати повноцінну картину правового оформлення державного кордону та його перевірки, що тематику варто розділити на дві частини, – наголошує полковник Сергій Вороний. – Перша – це кордони із західними сусідами: Польщею, Угорщиною, Словаччиною та Румунією. Друга – держави, які утворилися після розпаду СРСР.

Західні кордони демарковані ще в повоєнні роки і сьогодні лише періодично здійснюється спільна перевірка їх проходження. Передусім це контроль правильності встановлення елементів прикордонних знаків на місцевості та усунення проблем, що виникають через природні зміни у прикордонні, обслуговування цих знаків та розчистка прикордонних просіків.

– Розпочати варто з українсько-словацького кордону. Він найменший з існуючих рубежів із сусідніми країнами. Протяжність цієї ділянки трохи менша 98 кілометрів. З 1991 року тут проведені дві спільні перевірки. Наразі триває третя. Жодних проблемних питань у фахівців, які здійснюють цей процес, немає.

Наступний наш сусід – Угорщина. Протяжність спільного кордону становить 136,7 кілометра. Позаторік завершено третю спільну перевірку цієї ділянки, а на початку жовтня минулого року у Чернівцях відбулося 18 засідання Українсько-Угорської Прикордонної Комісії, під час якого було підписано підсумкові документи. Наразі триває процедура підготовки обома сторонами всього напрацьованого пакету до ратифікації. Це суто технічна робота.

2016 року розпочато другий спільний контроль українсько-польського кордону, який має протяжність 542 кілометри. Протягом двох останніх років проведено організаційні та підготовчі заходи для забезпечення ефективної роботи експертів, здійснено оцінку стану утримання державного рубежу, розпочато виконання робіт з очищення прикордонних просіків та ремонту знаків. Водночас на сьогодні маємо інформацію про наявні зміни русла річки Західний Буг, що може призвести до розгляду питання про нове проходження лінії державного кордону на окремих ділянках.

Особливої уваги заслуговує ситуація на кордоні з Румунією. Він має протяжність понад 613 кілометрів. Тут досі триває перша спільна перевірка цього сегменту державного рубежу. Варто додати, що востаннє ця ділянка перевірялася 1975 року, ще за часів СРСР. За цей тривалий час, звичайно, накопичилися деякі питання, які необхідно буде вирішувати спільній комісії. Насамперед це стосується річкової ділянки, яка, до речі, займає трохи менше половини загальної протяжності кордону з Румунією. За минулі кілька десятиріч, внаслідок природних процесів, а також через активну людську діяльність, виникли зміни на річках Тиса, Прут та Сучава.

Важливість спільної роботи з перевірки проходження лінії державного кордону підкреслив Голова Державної прикордонної служби генерал-лейтенант Петро

Цигикал під час нещодавньої зустрічі зі своїм румунським колегою. Як Головний Прикордонний Уповноважений, керівник звернувся до Генерального інспектора Прикордонної поліції Румунії Іоана Буди з проханням посприяти у прискоренні формування румунської делегації, яка входить до складу Спільної комісії, що має продовжити розпочату 2004 року роботу з перевірки проходження лінії кордону.

Кордон з Білоруссю: демаркація без зволікань

– Із нашими північними сусідами – білорусами – процес демаркації спільного кордону розпочався у вересні 2013 року. Цьому передувала делімітація, яка закінчилася 1997 року, – згадує початок спільної роботи Борис Трегубов. – Спільна з Білоруссю ділянка кордону має протяжність 1084,2 кілометра. Третину з неї складає річкова ділянка. Відповідно до планів, передбачається встановлення 3 тисяч 357 прикордонних знаків. Нині на місцевості позначено 404 км лінії кордону, а також визначено 977 місць встановлення прикордонних знаків.

– Необхідно сказати, що білоруська сторона повністю виконує спільний план дій. Сусідами вже встановлено 814 прикордонних знаків і 79 прикордонних стовпів, які знаходяться на ділянках Луцького та Чернігівського прикордонних загонів, – продовжує розмову полковник Вороний.

У другому півріччі 2017 року активувалася своя робота і українська сторона. Так, наприкінці минулого року фахівці Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру виконали роботи щодо позначення державного кордону в районі його перетинання нафтопроводом «Дружба», що сприятиме виконанню робіт з його обслуговування.

Треба відзначити, що після підписання в липні 2017 року Президентом України відповідного Указу та оновлення складу української делегації активувалася робота Спільної демаркаційної комісії. Тільки протягом вересня – грудня відбулося два засідання, на яких підвели підсумки роботи за 2017 рік та спланували роботу на 2018 рік, а також проведено дві зустрічі Спільної демаркаційної робочої групи, під час яких на місцевості уточнено Графічний план розстановки прикордонних знаків.

Загалом українсько-білоруська комісія провела 14 засідань і 19 зустрічей робочих груп. Крім того, відбулося два раунди консультацій та засідання щодо позначення точки стику державних кордонів України, Білорусі та Польщі. Комуś може здатися, що кількість подібних зустрічей не варта окремої уваги, але це підкреслює бажання обох сторін якомога швидше та якісно виконати чималий пласт завдань.

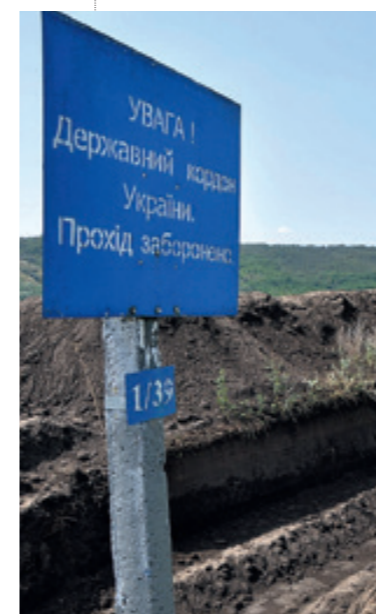
– Ще однією особливістю демаркаційного процесу з Білоруссю є той факт, що Європейський Союз готовий надати допомогу в проведенні демаркації цієї ділянки. Відповідну проектну пропозицію свого часу було опрацьовано Міністерством закордонних справ України за участю

Зміна кордонів – лише через референдум

– Приклад Бельгії та Нідерландів досить показовий з точки зору взаємовідносин між двома країнами, – підкреслює Борис Дмитрович. – В українських реаліях такий розвиток подій наразі нездійсненний.

Свого часу у сфері експертів жваво обговорювалося питання щодо можливості обміну прикордонними територіями між країнами у разі виникнення ситуації, коли під час перевірки встановлені факти зміни русел прикордонних річок, по яких проходить лінія державного кордону. На жаль, виконання робіт з повернення цих русел до стану визначеного в демаркаційних документах, як правило, потребує великих матеріальних витрат, а за умови того, що такі зміни відбуваються постійно – іноді просто недоцільно.

Водночас Конституцією України визначено, що будь-які зміни території нашої держави неможливі без проведення всеукраїнського референдуму. Для роз'яснення порядку застосування зазначеної норми Основного Закону з метою забезпечення виконання положень міжнародних договорів навіть були звернення до Конституційного суду. Проте ця державна інстанція відмовилася розглядати цю проблематику, посилаючись на те, що порядок визначено й інших правових варіантів вітчизняне законодавство не передбачає.

Адміністрації Держприкордонслужби, погоджено Прикордонним комітетом Республіки Білорусь та в перспективі має реалізуватися в рамках програми «Східне партнерство». Європейська Комісія вже позитивно розглянула пропозиції України й Республіки Білорусь, і на сьогодні ми чекаємо прийняття остаточного рішення та затвердження бюджету проекту.

Молдовський сегмент: на «Фінішній прямій»

– Кордон з Молдовою, як із колишньою республікою СРСР, почав оформлюватися у правовому відношенні одним з перших. Процес демаркації розпочався майже 16 років тому. За цей час на місцевості винесено практично всю лінію кордону. Незважаючи на скептичні оцінки щодо кордону з невизнаним Придністров'ям, обидві держави впоралися із цією проблемою, – говорить Борис Трегубов. – Варто зауважити, що молдовський сегмент українського кордону – другий за протяжністю для нашої країни і має загальну довжину 1222 кілометри, – продовжує полковник Вороний. – І на сьогодні тут вже встановлено 4198 прикордонних знаків. У цьому році запланували встановити останні 17 прикордонних знаків (три з них – українською стороною) та винести на місцевості 3,2 км лінії державного кордону.

Щоб зрозуміти обсяг роботи, виконаної за ці 16 років, необхідно зазначити, що за цей період проведено 60 засідань Спільної демаркаційної комісії, п'ять раундів переговорів щодо підготовки проекту Договору про режим державного кордону та 35 зустрічей Спільної робочої групи.

Водночас остаточну крапку в процесі демаркації українсько-молдовського кордону буде поставлено після впровадження питання прав власності та умов експлуатації Дністровської ГЕС-2. У цьому аспекті варто згадати Дорожню карту українсько-молдовської співпраці на 2018 рік, підписану прем'єр-міністрами України і Республіки Молдова в Кишиневі 6 жовтня минулого року. Одним із пріоритетних напрямків у цьому документі визначено «пакетне» вирішення питань, пов'язаних із взаємним визнанням прав власності України й Молдови на об'єкти, розташовані на їхніх територіях, договірно-правове врегулювання умов експлуатації Дністровської ГЕС-2 та демаркацію державного кордону в районі цієї споруди та населеного пункту Джурджулешти.

Що ж стосується спільної демаркаційної комісії, то цього року буде продовжено роботу з підготовки та узгодження підсумкових демаркаційних документів, що включає протокол-опис, альбом демаркаційних карт, каталог координат і висот прикордонних знаків і протоколів прикордонних знаків. Це копітка, але вельми необхідна робота. Сподіваємося, що своєрідний фініш багаторічного процесу оформлення кордону з Молдовою вже не за горами.

МОЖНА БАГАТО МІРКУВАТИ ПРО ТЕ, ЧИМ БУЛО ОБУМОВЛЕНО ПОВЕДІНКУ РОСІЙСЬКОЇ СТОРОНИ НА ПЕРЕМОВИНАХ З ДЕЛІМІТАЦІЇ ЧОРНОГО, АЗОВСЬКОГО МОРІВ І КЕРЧЕНСЬКОЇ ПРОТОКИ, АЛЕ ПОДІЇ ТРЬОХ ОСТАННІХ РОКІВ НЕ ЗАЛИШАЮТЬ СУМНІВІВ, ЩО ЦЕ БУЛА ПРОДУМАНА, А НЕ ВИПАДКОВА, ОФІЦІЙНА ПОЗИЦІЯ.

БОРИС ТРЕГУБОВ, ПРОВІДНИЙ ІНСПЕКТОР З ДЕМАРКАЦІЇ ТА ПЕРЕВІРКИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ

Росія спромоглася піти на один знак

– 28 січня виповнюється 15 років з того дня, коли було підписано Договір про державний кордон між Україною та Російською Федерацією. 23 квітня 2004 року його одночасно ратифікували парламенти обох країн, – зауважує Сергій Вороний. – Цей документ, до речі, дійсний і по сьогодні. Також не втратила своєї чинності і Угода між Україною і Російською Федерацією про демаркацію українсько-російського державного кордону. Цей документ підписано та ратифіковано 2010 року.

Делімітацію кордону між двома країнами завершено 2003 року. В цьому сенсі необхідно зазначити, що мова йде лише про сухопутну ділянку, адже морські кордони були винесені за рамки цього процесу відповідно до статті 5 Договору про державний кордон між Україною та Російською Федерацією. Розмова про морський сегмент кордону окрема.

Утім, процес демаркації сухопутної ділянки кордону з Росією, який має протяжність 1974,04 км, розпочато у грудні 2010 року. Документами передбачено встановлення 6 тисяч 490 прикордонних знаків. Протягом трьох років відбулося 18 засідань Спільної українсько-російської демаркаційної комісії, останнє з яких – у грудні 2013 року.

Під час польових робіт, проведених ще до 2014 року, на ділянці Чернігівського, Сумського та Харківського прикордонних загонів на місцевість винесено 447 км лінії кордону, визначено 1330 місць встановлення прикордонних знаків.

Проте на сьогодні російська сторона спромоглася встановити лише один прикордонний знак, неподалік пункту пропуску «Сеньківка», що на Чернігівщині, на місці стику кордонів України, Білорусі та Росії. Натомість ми вже встановили 235 прикордонних знаків на спільній з Росією межі.

Після початку бойових дій на сході держави, було прийнято декілька політичних рішень, які в тому числі стосуються російського сегменту кордону: це рішення Ради Національної безпеки і оборони «Про невідкладні заходи щодо захисту України та зміцнення її обороноздатності», введене в дію Указом Президента України від 24 вересня 2014 року, розпорядження Кабінету Міністрів від 14 травня 2015 року № 443-р «Про позначення українсько-російського державного кордону на місцевості» та від 28 грудня 2016 року № 1060-р «Про внесення змін до розпорядження КМУ від 14.05.2015 № 439».

Відповідно, з травня 2015 року Україна розпочала роботи з позначення державного кордону на місцевості в односторонньому порядку. Однак, на жаль, з 2016 року Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру ці роботи не здійснювала.

Водночас Держприкордонслужба України в межах своєї компетенції готова забезпечити дотримання режиму державного кордону, безпеку фахівців під час виконання ними демаркаційних робіт і передати 1400 залізобетонних прикордонних стовпів для їх встановлення на визначених місцях.

МОСКВА НЕ БАЧИЛА КОРДОНУ У КЕРЧЕНСЬКІЙ ПРОТОЦІ

– Перемовини з Росією щодо розмежування Керченської протоки тривають вже понад двадцять років, починаючи з 1996 року, – говорить Борис Трегубов. – Проходили вони під керівництвом Міністерства закордонних справ і загалом було проведено 36 раундів. Я брав участь у цих переговорах як представник прикордонного відомства і добре знаю позицію нашої держави та наголоси, які ставили під час офіційних зустрічей росіяни.

Київ пропонував визнати міжреспубліканський кордон між Україною та Росією як державний та відповідним чином позначити його в Керченській протоці. Натомість офіційна Москва наполягала на тому, що адміністративний морський кордон між союзними республіками у цьому районі не встановлювався, тому і визначати його не потрібно.

На 32-му засіданні росіяни запропонували три варіанти поділу Керченської протоки, але для української делегації вони не були прийнятні, адже жодне з рішень не передбачало встановлення державного кордону.

Залишається додати, що останнє 36 засідання з цієї тематики пройшло в Києві 2 – 3 березня 2011 року.

Можна багато міркувати про те, чим було обумовлено поведінку російської сторони на перемовинах з делімітації Чорного, Азовського морів і Керченської протоки, але події трьох останніх років не залишають сумнівів, що це була продумана, а не випадкова, офіційна позиція.

ВІД АВТОРА. Коли матеріал готувався до друку, в інформаційному просторі з'явилася чергова «дружня» пропозиція з Москви. Як повідомляє російська державна інформагенція «РИА Новості», депутат Державної думи Росії Костянтин Затулін, який є членом владної фракції «Єдина Росія», запропонував денонсувати Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Росією і Україною в тій частині, де країни визнають територіальні кордони одна одної. Цей депутат вважає, що договір «односторонньо вигідний» Україні. «Бо, не обумовлюючи механізмів партнерства, співпраці і дружби, в другій статті договору ми визнаємо територіальні межі України, а вони, відповідно, наші – на момент підписання та ратифікації цього документа. Тобто йдеться про те, що, підписавши цей договір, Росія 1997-го, а потім під час ратифікації 1999 року підтвердила, що вона вважає, скажімо, Крим і Севастополь частиною території України» – зазначив Затулін.

Додаткові коментарі, як то кажуть, зайві. К Андрій КУЧЕРОВ

Якось, зайшовши до аптеки, не змогла не втрутитися, коли старенький дідусь, що стояв переді мною, тремтячими руками рахуючи, судячи з усього, останні кільканадцять гривень, замовив но-шпу. Коли сама «міс незворушність» продавчиня вже діставала пачку і байдужим голосом назвала недешеву вартість, дідусь знітився, а я не витримала, сказала, що є вітчизняний аналог цих ліків, набагато дешевший. Як виявилось, в аптеці знайшовся і такий.

Дідусь радо придбав засіб. І я купила у невдоволеної продавчині спазмолітик. Та головний біль він мені не зняв, як і не подіяв, коли знадобилося, наступного разу...

ФАРМА

Хворіти в Україні недешево. Лікарі ж найчастіше призначають найдорожчі препарати. Коли людина занедужує, вона може відмовитися багато від чого, але не від ліків, і часто їх ціна у визначальний момент, коли йдеться про здоров'я чи навіть життя – третюрядний фактор. Та чи завжди ми купуємо саме ліки? А якщо життєво важливі медикаменти все ж таки надто дорогі та дефіцитні? Щоб зекономити, багато хто зважується шукати їх на чорному ринку.

КОНТРАБАНДНА ФАРМАЦЕВТИКА

Високі ціни в українських аптеках, відсутність на внутрішньому ринку широкого асортименту імпортованих ліків від багатьох серйозних захворювань, побоювання натрапити на фальсифікат, бажання лікуватися іноземними медикаментами змушують шукати альтернативу – ввозити їх в країну в обхід законодавства. Також імпортованими препаратами цікавляться пацієнти зарубіжних клінік, які після повернення в Україну змушені продовжувати курс лікування.

У країні діє система імпорту, виробництва й збуту різних нелегальних лікарських препаратів. Фальсифіковані й контрафактні ліки надходять на український ринок, як правило, з-за кордону. Ліки можуть виробляти в одній країні, продавати в іншій, реекспортувати до третьої.

Контрабандна фармацевтика постачає ліки з різних країн, де вони набагато дешевші. У підсумку ціна товару зростає, адже нелегальний перевізник намагається компенсувати витрати і максимально нажитися. Географія нелегальних постачань велика, але переважно українців цікавлять ліки з РФ, Євросоюзу, Туреччини, Індії, Ізраїлю та Єгипту. На «сірому ринку» можна купити будь-який препарат, не зареєстрований в Україні.

Для незаконного переміщення ліків громадяни частіше використовують авіаційний і автомобільний транспорт. Часто бізнес на цьому роблять лікарі, які привозять пацієнтам необхідні медикаменти, а також провідники поїздів. При цьому найпоширеніший спосіб незаконного ввезення в Україну заборонених медикаментів – через «зелений коридор». Переважно такі ліки не декларують або пересилають у міжнародних поштових та експрес-відправленнях. Також однією зі схем незаконного

ЧОРНИЙ РИНОК ПІДРОБЛЕНИХ МЕДИКАМЕНТІВ СТАВ ТРЕТІМ У СВІТІ ЗА ПРИБУТКОВІСТЮ ПІСЛЯ НЕЛЕГАЛЬНОГО ПРОДАЖУ ЗБРОЇ ТА НАРКОТИКІВ, І ОЦІНЮЄТЬСЯ В 90 – 100 МЛРД ДОЛАРИВ.

**ДОСТУПНІШИМИ МЕДИКАМЕНТИ
СТАНУТЬ, КОЛИ ПОВНОЦІННО
ЗАПРАЦЮЄ ДЕРЖАВНЕ
МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ.
НА ЗАХОДІ ВАРТІСТЬ БІЛЬШОСТІ
ЛІКІВ ПОКРИВАЮТЬ АБО СТРАХОВІ,
АБО В РАМКАХ РЕІМБУРСАЦІЇ,
КОЛИ ПОВНІСТЮ АБО ЧАСТКОВО
ЦІНУ ПРЕПАРАТІВ
КОМПЕНСУЄ ДЕРЖАВА.**

ФЕЙКОВІ ПРИПАРКИ

Контрабандне ввезення призводить до надходження на український фармацевтичний ринок лікарських засобів в обхід процедури державного контролю, що не дозволяє гарантувати належну якість. Так недобросовісні підприємці використовують цей канал і для збуту медикamentів, які з різних причин не можуть бути допущені до офіційної мережі дистрибуції. Особливо небезпечне фальшування, тобто контрабандне ввезення препаратів біологічної природи. При недотриманні належних умов зберігання та транспортування такі препарати можуть повністю втрачати свої терапевтичні властивості або становити загрозу здоров'ю. Найбільшим донором чорного ринку є контрафакт, тобто незареєстровані препарати, його частка рік у рік зростає. Далі йдуть субстандарти – ліки з перебитими термінами придатності і фальсифікат.

переміщення є ввезення на територію України ліків з поданням неправдивих відомостей щодо їх вартості.

Реалізують такий товар найчастіше через Інтернет «сірі» дистрибутори. Водночас у нашій країні є аптеки, які будують свій бізнес на продажу нелегальних препаратів. Вони при цьому не витрачаються на оплату ПДВ, мита та сертифікацію.

Часто біля лікарень можна помітити оголошення про продаж ліків удвічі дешевше, ніж в аптеках. Наявність ліків реалізатори, які готові відправляти їх кур'єром або поштою в інші регіони України, пояснюють як залишки після лікування. Однак насправді асортимент у них досить широкий, і немає вітчизняної сертифікації.

В Україні зареєстровано близько 10 тисяч лікарських засобів, водночас у Франції, приміром, – 15 тисяч. Ціни регулюють лише на препарати, що закуповує держава. Багато з медикamentів, які не входять до національного переліку, продаються з націнкою до 300% порівняно із сусідніми країнами. Причину такої різниці в цінах деякі експерти вбачають у монополізації українського ринку медпрепаратів дистрибуторами і фармацевтичними компаніями, які регулюють ціни на свій розсуд. Більшість з цих ліків виготовляють на високотехнологічних виробництвах у розвинених країнах і раніше вони були зареєстровані в Україні. Оскільки для них немає якісних замінників, лікарі продовжують їх призначати, а пацієнти змушені їх купувати у перекупників чи ввозити нелегально.

➤ За оперативною інформацією, у січні цього року на Донеччині прикордонники Краматорського загону спільно зі співробітниками оперативно-розшукових підрозділів Східного регіонального управління виявили в населеному пункті Мар'їнка біля приватного будинку шість великих сумок з лікарськими препаратами. На місці події правоохоронці затримали п'ятьох осіб, вірогідно причетних до протиправної діяльності.

➤ Під час поглибленого огляду потяга «Москва – Кишинів» прикордонники Могилів-Подільського загону та працівники митниці виявили під одним з вагонів у коробі для високовольтних дротів понад 4,5 тисячі пігулок психотропної дії, 1,5 тисячі імуномодельючих та протизапальних таблеток, а також близько 10 упаковок з харчовими біологічними добавками. Власником товару виявився електрик потяга.

➤ Спільні затримання в столичному аеропорту «Бориспіль», здійснені останнім часом прикордонниками та працівниками ДФС, красномовно свідчать про попит на медикamentи з-за кордону. Викрити правопорушників вдалося завдяки попередній інформації, отриманій від співробітників оперативно-розшукового відділу Держприкордонслужби.

У громадянина Молдови, що прибув рейсом з Туреччини, правоохоронці виявили партію медичних препаратів на майже півмільйона гривень.

Пасажирка рейсу «Стамбул – Київ» у багажі незаконно перевозила 500 пачок пігулок для лікування гепатиту. Орієнтовна сума оцінки товару становила 50 тисяч доларів США.

У двох індусів, що прибули рейсом «Алмати – Київ», вилучили 700 упаковок медичних препаратів на 1 мільйон 750 тисяч гривень.

➤ На Одещині СБУ спільно з прокуратурою та представниками Держслужби з лікарських засобів та контролю за наркотиками викрила мережу аптек, де торгували фальсифікованими ліками або контрабандними медикamentами. Під час обшуків у низці аптечних приміщень правоохоронці вилучили незареєстровані та фальсифіковані ліки, у тому числі сильнодіючі. Крім того, правоохоронці виявили контрабандні медикamentи, вироблені в РФ або на тимчасово окупованих територіях. Усі аптеки мережі були обладнані спеціальними схованками для зберігання фальсифікату і контрабанди, а одна з аптек взагалі працювала без ліцензії та будь-якого офіційного оформлення.

**КОНТРАБАНДНЕ
ВВЕЗЕННЯ ПРИЗВОДИТЬ
ДО НАДХОДЖЕННЯ
НА УКРАЇНСЬКИЙ
ФАРМАЦЕВТИЧНИЙ РИНОК
ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ
В ОБХІД ПРОЦЕДУРИ
ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ,
ЩО НЕ ДОЗВОЛЯЄ
ГАРАНТУВАТИ
ЇХ НАЛЕЖНУ ЯКІСТЬ.**

З урахуванням впливу економічної кризи на споживчу платоспроможність, попит на дешевші ліки значно підвищився. Найчастіше ними є саме контрафактні ліки. У цих умовах, навіть не маючи наміру придбати контрафакт, споживач ризикує ненавмисно купити такий препарат, щоб заощадити. Крім того, в гонитві за підвищеним прибутком навіть великі дистриб'юторські мережі закупають контрафактні товари і продають їх поряд з оригінальними того ж виду, оскільки низькі закупівельні ціни означають зниження собівартості і зростання прибутку.

- **Фальсифікований** – препарат, який навмисне неправильно промаркований щодо справжності та/або походження. Фальсифіковані ліки можуть містити правильні або невідповідні компоненти, можуть бути без активних компонентів, з недостатньою кількістю активних компонентів або з підробленою упаковкою.
  - **Субстандартні** – медикаменти, виготовлені легальним виробником з правильним маркуванням, але які під час виробництва, транспортування, зберігання втратили відповідність вимогам затвердженій аналітичній нормативній документації.
- Дія фальсифікату позначається на людях, яких, приміром, прищеплюють сумнівними вакцинами за ціною справжніх ліків. Чи не через це повернулися епідемії туберкульозу, поліомієліту, кору? За різними оцінками, кількість підроблених ліків в Україні становить від 10 до 40% фармацевтичного ринку, а належного контролю за ними немає. Такі «ліки» в кращому випадку є звичайною крейдою чи цукерками, які мо-

жуть допомогти хворій людині хіба що завдяки ефекту плацебо. Однак трапляється, що ці підробки шкодять здоров'ю. Тому деякі з українських лікарів рекомендують своїм пацієнтам купувати препарати за кордоном. Добре, коли є можливість це зробити напяму. А коли ні, люди ладні шукати посередників. Під виглядом контрабандних ліків ті часто продають фальсифікат чи оригінал, проте зіпсований та списаний. Тому бажаючи заощадити, можна купити казна-що – і добре, коли не отруту для свого організму. Від споживання такої «продукції» щороку у світі помирають 700 тисяч людей.

НОРМИ

Згідно із законодавством, українці можуть вільно ввозити в Україну ліки в ручній поклажі або багажі до п'яти упаковок кожного найменування на людину, яка перетинає кордон. Ці ж правила поширюються на гомеопатію, ліки, які використовуються для контролю ваги і зниження апетиту, біологічно активні добавки до їжі. Винятком з цього правила є медикаменти, які містять наркотичні речовини або прекурсори. Обмеження п'ятьма упаковками не застосовується, якщо пацієнт доводить необхідність лікування більшою кількістю препаратів. Для цього йому необхідно мати при собі рецепт на ліки із зазначенням їх кількості, завірений печаткою лікаря або лікувального закладу. Є ще один офіційний спосіб ввезти незареєстровані ліки, не маючи ліцензії на імпорт. Ввезення

Підробка ліків – не тільки українська проблема, а й загальносвітова. ВООЗ оприлюднила інформацію, що частка фальсифікату в країнах Західної Європи становить 5–8%. Чорний ринок підроблених медикаментів став третім у світі за прибутковістю після нелегального продажу зброї та наркотиків, і оцінюється в 90 – 100 млрд доларів. Ще десять років тому ВООЗ попереджала, що половина медичних препаратів, які продаються в Інтернеті – підробка. Ситуація за ці роки різко не змінилася, власне, через мережу найактивніше у світі поширюються фейкові ліки. В цілому, найбільшим виробником і споживачем фальсифікату є Азія, однак підроблені ліки присутні в будь-якій країні світу. За даними Інтерполу, цілі потоки препаратів переміщуються з одного місця в інше, і є багато центрів організації такого переміщення.

Визначити фальсифікат можна за допомогою безкоштовного мобільного додатку «Ліки контроль». За лічені секунди за номером серії видається інформація, чи дійсно препарат дозволений і зареєстрований в Україні. У програмі зареєстровано майже 13 тисяч лікарських засобів. База додатку поповнюється за допомогою реєстру Міністерства охорони здоров'я.

ня правомірності вивезення такої кількості і легітимності походження ліків. Такі медикаменти підлягають обов'язковому письмовому декларуванню. Інакше може бути застосована адміністративна, а, можливо, і кримінальна, відповідальність. Наприклад, з корвалолом треба йти на «червоний коридор», заповнювати декларацію, де вказувати ці ліки. Звичайні ліки, у тому числі антибіотики, інсулін, інгальтори для астматиків, протиалергійні, можна провозити у необхідній кількості в ручній поклажі. Трав'яні збори дозволено перевозити тільки в заводській упаковці.

Дізнатися, чи поширюються на ліки обмеження і заборони при перетині кордону, можна, вивчивши інструкцію зі складом препарату на предмет вмісту в ньому наркотичних і психотропних речовин. Треба звертати увагу на діючу речовину. У 90% випадків ліки, придбані за рецептом, треба декларувати. Якщо є сумніви, краще декларувати ліки. Список речовин, на які існують особливі правила перевезення, зазначено в постанові Кабінету Міністрів України № 770 від 6 травня 2000 р. (зі змінами і доповненнями).

медикаментів як особистих речей може бути дозволене громадянину після отримання митними органами листа від МОЗ.

Навіть цілком законослухняні громадяни можуть потрапити в дуже неприємну ситуацію при перетині кордону. Проблеми можуть виникнути навіть з корвалолом. У нашій країні передбачено обмеження щодо ввезення та вивезення лікарських засобів, що містять сильні діючі речовини, психотропні, наркотичні засоби, їх аналоги і прекурсори. Якщо такі ліки є у громадянина, то на контролі треба представити медичні документи, які підтверджують, що цей препарат призначив лікар і він потрібен. Приміром, копію медичної карти, рецепт, документи, що підтверджують придбання таких препаратів в аптеці, чек. Потрібна довідка від лікаря, де вказано діагноз і необхідність прийому ліків, їх кількості. Ці документи необхідні для підтверджен-

ГРОШІ НА ВІТЕР

За свідченнями експертів, третина препаратів українського фармринку – неефективні або, принаймні, мають сумнівну ефективність. Тобто споживачі платять чималі гроші за те, щоб дістати побічні ефекти, але не отримати результативного лікування.

Сумнівні ліки в Україні називають «фуфломіцинами». У той час як подібні медикаменти в багатьох країнах не пропускають на ринок, у нас більшість сезонних рекламних випусків на телебаченні ясніють назвами препаратів, які не дають здоров'ю ніякої користі, але при цьому виробники щорічно заробляють мільйони доларів на їх продажі.

На безрецептурні препарати націнка в аптеках, переважно, трохи вище, ніж на рецептурні. При імпульсному попиті, як правило, пацієнти не аналізують ціни. Тобто, людина йде в аптеку, а провізор рекомендує препарат часто залежно від того, скільки він принесе доходу аптеці, а не виходячи з принципу ціна/якість.

Хоча з року в рік в Україні посилюються вимоги до нових препаратів, проте у нас все ще зареєстровано величезну кількість речовин, не заявлених в авторитетних світових переліках якісних медикаментів. Натомість їх можна відшукати, скажімо, в європейських аптеках у категорії БАДів. При цьому більше третини з 30 найбільш популярних в Україні

ПАТЕНТНИЙ БАР'ЄР

Середньостатистичний споживач навіть і не здогадується про те, що основну вартість лікарського засобу, зазвичай, становить не вартісний новітній науково-дослідний процес його розробки чи затратні технологічні потужності виробництва і навіть не витрати на транспортування з-за кордону чи маркетинг, а портфель об'єктів інтелектуальної власності. Саме вона постає одним з основних інструментів у «грі за життя». Особа, яка володіє портфелем прав інтелектуальної власності, має усі повноваження впливати на ціноутворення.

Класикою жанру став приклад з препаратом «Дарприм», що використовують при токсоплазмозі, пошкодженні імунної системи, у хворих на СНІД та деяких видах захворювання раку. Вартість цього вкрай важливого препарату 2015 року зросла в більше ніж 50 разів лише через зміну власника патенту на активно діючу речовину з 13,5 доларів за таблетку до 750 доларів. При цьому справжня собівартість пігулки була оцінена лише у 2 долари (за результатами дослідження студентів Sydney Grammar School).

Патент дозволяє власнику встановити монополієне право на використання та розпорядження правами і надає право на заборону будь-кому виробляти та вводити в господарський обіг лікарський засіб з тотожним фармацевтичним складом.

Звісно, залишається так званий генерик*, що є біоеквівалентним оригінальному, але водночас має привабливішу ціну. Для багатьох споживачів саме він є своєрідною панацеєю. З'явиться на ринку він може лише після закінчення терміну дії патенту на оригінальний лікарський засіб або за домовленістю з власником патенту. Таким чином, споживачі є заручниками ситуації, за якої генерик теоретично є, але практично недосяжний на ринку через патентний бар'єр.

*Генерик — це непатентований лікарський препарат, що є відтворенням оригінального препарату, на який закінчився термін патентного захисту. Може відрізнятися від оригінального препарату за складом допоміжних речовин.

ліків не продають ані в США, ані в ЄС. У цієї дивини може бути два пояснення – або ми найрозумніші, або просто викидаємо гроші на вітер.

До речі, для отримання реєстраційного посвідчення на ліки у нашій країні на експертизу подається пакет документів – реєстраційне досьє. З-поміж іншого в ньому міститься підтвердження ефективності та безпеки препарату. Однак для загалу ця інформація закрита, оскільки є комерційною таємницею.

Також від держперевірок звільнено ліки, які закуповують через міжнародні організації. І, нарешті, поки що в країні діє мораторій на перевірки аптек і якості ліків. Тож у вітчизняних аптеках, серед яких є навіть такі, що працюють без ліцензії, сьогодні можна продати будь-що, адже держконтролю немає.

КРОК ДО ЗМІН

На думку фахівців галузі, виходом із ситуації із занадто високими цінами на закордонні препарати і, як наслідок, їх незаконним ввезенням, міг би бути законний, але не дуже популярний спосіб забезпечити споживачів доступними ліками – примусове ліцензування. У разі загрози для громадського здоров'я держава може видати ліцензію на виробництво або імпорту генериків, не питаючи думки власника патентів на необхідні препарати, але виплачуючи їм справедливе роялті. Навіть у благополучних країнах ЄС, які в деяких випадках так само не можуть впоратись із ціновими апетитами монополістів, вдаються до такої практики. А запровадження МОЗ механізму паралельного ім-

ТРЕТИНА ПРЕПАРАТІВ УКРАЇНСЬКОГО ФАРМРИНКУ – НЕЕФЕКТИВНІ АБО, ПРИНАЙМНІ, МАЮТЬ СУМНІВНУ ЕФЕКТИВНІСТЬ. ТОБТО СПОЖИВАЧІ ПЛАТЯТЬ ЧИМАЛІ ГРОШІ ЗА ТЕ, ЩОБ ДІСТАТИ ПОБІЧНІ ЕФЕКТИ, АЛЕ НЕ ОТРИМАТИ РЕЗУЛЬТАТИВНОГО ЛІКУВАННЯ.

порту – можливість закупівлі препаратів не тільки безпосередньо у виробника, але в будь-якій країні, де цей препарат коштує дешевше – зняло б монополію на ціну, знизило б вартість ліків в аптеках.

Доступнішими медикаменти стануть, коли повноцінно запрацює державне медичне страхування. На Заході і справді вартість більшості ліків покривають або страхові, або в рамках реімбурсації, коли повністю або частково ціну препаратів компенсує держава. Таку програму запустила і хоче розширити наша країна.

Наприкінці минулого року Уряд проголосував за постанову, згідно з якою пільгові категорії населення буде забезпечено медичними препаратами та виробами, яких нині немає в Національному переліку основних лікарських засобів. Зміна, яка була ухвалена Урядом – обов'язкова реєстрація препаратів в Україні та наявність їх у галузевих стандартах сфери охорони здоров'я.

Цього року буде введено електронну звітність для аптек і закладів охорони здоров'я та надано можливість реалізовувати залишки лікарських засобів за цінами попереднього періоду протягом 30 днів. Окрім цього, постанова передбачає запровадження електронного рецепта, який має спростити і маршрут пацієнта, і звітування аптечних закладів та кінцевих розпорядників коштів. Пілотний проект має розпочатися навесні.

Хочеться вірити, що становище з ринком незаконних ліків у державі в майбутньому почне нормалізуватися. Прикордонники та інші взаємодіючі правоохоронні структури у межах своєї компетенції роблять все можливе, щоб не допустити їх в Україну. Та очевидно, що потрібні ефективні законодавчі зміни і розширення можливостей відповідних органів. А до того слід бути дуже обережними з вибором медикаментів.

Вживайте препарати в помірних кількостях, не займайтеся самолікуванням, уважно читайте інструкцію щодо застосування і уникайте підробок. Бережіть себе! К

Підготувала ТЕТЯНА ФІЛІПЕНКО

НОВІ ТИПИ «МИРНОГО» ВПЛИВУ, ВИБУДОВАНІ НА БАЗІ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ. РАДЯНСЬКА МАСОВА СВІДОМІСТЬ СВОГО ЧАСУ ЗАЗНАЛА ТАКОГО УДАРУ В ЧАСИ ПЕРЕБУДОВИ. ВІРОГІДНО, НАМ ВСІМ ЩЕ ДОВЕДЕТЬСЯ ВИВЧАТИ ЗАСОБИ, ЯКИМИ ЦЯ ТРАНСФОРМАЦІЯ ВІДБУВАЛАСЯ. ПРИНАЙМНІ РЕШТКИ ТІЄЇ СВІДОМОСТІ ЩЕ ІСНУЮТЬ, І ЛИШЕ ОСТАТОЧНА ЗМІНА ПОКОЛІНЬ ЗМОЖЕ ЇЇ ПРИБРАТИ.

«МИРНИЙ» ВПЛИВ

Якщо для інформаційної війни характерною є атака інформації на інформацію, то тепер ціллю стає атака на розумові структури людини, їх трансформація, що особливо явно видно у випадку, наприклад, інтервенцій під час виборів, методів підштовхування (nudge), психотерапії, зокрема когнітивної.

Людина дуже залежить від іншої людини не лише через потребу отримувати інформацію, але і через необхідність отримання інтерпретації того, що відбувається, тобто інтерпретації тих самих інформаційних потоків.

Нині світ різко ускладнився, і ми отримуємо значно більше інформації. Водночас і забуваємо більше, ніж раніше, оскільки зберігати в пам'яті такі об'єми інформації неможливо. Тут діє принцип: чим більше отримуєш, тим більше забуваєш.

Однак населення не отримує належного об'єму інтерпретацій, який має бути при такій навалі інформації. Не можна сказати, що на екрані не вистачає «телеполітологів», їх навіть забагато, оскільки для інформаційних каналів вони виявилися «дешевим» способом заповнення ефірів. Їх було б, можливо, і достатньо, якби фізичний простір України не був таким нестабільним і непередбачуваним. Така нестабільність незрозуміла масовій свідомості.

НИНІШНІ ПРОЦЕСИ КОМУНІКАЦІЇ НАСТІЛЬКИ ПРИСКОРИЛИСЯ, ЩО ЛЮДИНА ВЖЕ НЕСПРОМОЖНА САМОСТІЙНО НІ ПЕРЕВІРАТИ ДОСТОВІРНІСТЬ ОТРИМАНОЇ ІНФОРМАЦІЇ, НІ ІНТЕРПРЕТУВАТИ ЇЇ. ЛЮДИНА ВСЕ БЕРЕ ГОТОВИМ: І ФАКТ, І ЙОГО ІНТЕРПРЕТАЦІЮ.

Якщо порівнювати цю ситуацію з радянськими часами, то навіть стабільність фізичного простору того часу мала своїх інтерпретаторів, яких знали поіменно. Тобто в нормі працює відома двоступенева модель комунікації, коли ЗМІ дають інформацію, а лідери думок її інтерпретують.

До речі, цю ж помилку, по суті, повторили на сучасних соціальних платформах, коли, умовно кажучи, голос отримав кожен. І це призвело до такого ж варіанту викривлень, наприклад, у Фейсбук, з одного боку, а також до зміни статусу фейкової новини – з позиції винятку з правил на цілком стандартне існування. Внаслідок чого фейк став одним зі звичайних інформаційних продуктів сьогодення, а Фейсбук визнано інструментом втручання у вибори (у якості нового об'єкта для втручання називають вибори у Мексиці). Цікаво, що з 1991 року нараховували вже 27 таких російських інтервенцій, що розділили на два періоди: з 1991-го по 2014-й – на пострадянські республіки, а з 2014-го дотепер – на західні демократії. Цукерберг поставив собі завдання все змінити у 2018 році. У відповідь з'являються нові способи боротьби з фейками: як на рівні досліджень, так і просто шкільної освіти.

Одночасно політики і журналісти звернули увагу на роль фірми Cambridge Analytica і Big data у виборах Трампа. Значні показники надавали можливість штабу Трампа навіть планувати в реальному часі його виступи. Якщо стаття про імміграцію у Пенсильванії або Вісконсині давала стрибок кліків, Трамп прямував туди, щоб виступити на цю тему. При цьому особливості підходу були сформульовані таким чином: «Cambridge прагне йти далі типового таргетингу виборця, створюючи картинку його ментального стану». «Розкачування» ситуації у бік хаосу як раз і стало просто картинкою, а справжнім формуванням ментального стану виборця.

Реально ми бачимо все нові і нові види інтерпретації даних, що можуть допомогти у досягненні прикладних цілей. Ці дані можуть опинитися у всіх, але слід знайти нові методи роботи з ними. Нині всі шукають нові алгоритми роботи з цими даними: від політтехнологів до Нетфлікса.

Все це частина роботи зі структурами стратегічного рівня. В свою чергу стратегічний вибір визначає тактичні реалізації. Їх може бути багато, але всі вони мають відповідати перспективним вимогам. Стратегічний наратив буде проявлятися по-різному у новинах, у романі і серіалі, але всі вони однаково будуть реалізаціями того чи іншого наративу.

Володимир Рубанов, наприклад, акцентує увагу на тому, що можна позначити як інтерпретуючий аспект інформаційної війни. Він пише: «Зміна парадигми інформаційної війни у напрямку "війни знань" пов'язана з інтелектуалізацією інформаційних процесів та зміною цінностей тих чи інших потенціалів ІКТ. При такій війні стратегічна перевага залежить не тільки і не стільки від об'ємів і швидкостей передачі інформації, скільки від можливості отримання з них знань і взаємно доповнюваного розуму тих, хто їх інтерпретує. Відбувається формування свого роду колективного розуму. У 2010 році в науковий обіг запроваджено новий термін – "епістемологічна війна". Виникає питання:

НИНІ СВІТ РІЗКО УСКЛАДНИВСЯ, І МИ ОТРИМУЄМО ЗНАЧНО БІЛЬШЕ ІНФОРМАЦІЇ. ВОДНОЧАС І ЗАБУВАЄМО БІЛЬШЕ, НІЖ РАНИШЕ, ОСКІЛЬКИ ЗБЕРІГАТИ В ПАМ'ЯТІ ТАКІ ОБ'ЄМИ ІНФОРМАЦІЇ НЕМОЖЛИВО. ТУТ ДІЄ ПРИНЦИП: ЧИМ БІЛЬШЕ ОТРИМУЄШ, ТИМ БІЛЬШЕ ЗАБУВАЄШ.

коли ми скрізь і всюди педалюємо тему "інформаційної війни" – чи не готуємося ми до минулої війни?».

Тут слід додати, що Рубанов помилився щодо термінів, оскільки американці заговорили про війну знань одразу ж у середині дев'яностих, коли створювалася парадигма інформаційних війн. Вони вже тоді бачили перед собою трикутник, де вершиною була мудрість, за нею – знання, а потім інформація і факт. При цьому Рубанов цитує цікаву фразу Зинов'єва: «Америку нам не пересилити. Нам залишається тільки одне – її перерозумнішати».

Про епістемологічну війну в контексті 2010 року ми писали у своїй роботі «інформаційні війни – тенденції і шляхи розвитку». Тоді це були праці низки американських полковників з Авіаційного університету. Однак точно так не бачив війну і Джон Аркілла. Якщо «полковники» задали перший етап розвитку теорії інформаційних війн, то Аркілла зі своїм колегою Рон-Фельдтом практично вже самі створили весь другий етап цього розвитку.

Сам автор терміну «епістемологічна війна» Нильсен підкреслює: «Якщо ставитися до ідеї інформаційної війни серйозно, ми повинні усвідомлювати, що це врешті-решт епістемологічна робота, і якщо ми не можемо сприймати війну знань на базі свого інтелектуального ресурсу, ми не зрозуміємо її зовсім. Ми можемо лише поверхнево здогадуватися, що означає іти війною проти знань проти-вника, але без глибинного розуміння того, що являють собою знання, і як противник їх використовує, аби "змусити інших підкоритися нашій волі", як це писав Клаузевіц, у нас буде лише видимість війни знань, а не реальна війна знань».

В російських умовах в ті ж дев'яности про війну такого типу говорив Юрій Громико. Щоправда, він згадував про такі цілі, як самоідентифікація, руйнування архетипу, атака на

свідомість, називаючи цей підхід «консцієнтальною війною», тобто війною, направленою на свідомість.

Однак Громико займає захисну позицію, коли головним ворогом є, наприклад, Чубайс і США. Він пише: «Рсу-ваг групи Америки давно займаються методиками трансформації і злому ідентичностей різних етнічних груп і різних віросповідань. Зламай ідентичність – і захоплювати територію не потрібно: люди самі присягнуть супостату». Ця ідея багато в чому залишається суто теоретичною, тобто такою, що живе лише в середовищі вчених-гуманітаріїв.

Радянська масова свідомість свого часу зазнала такого удару під час перебудови. Вірогідно, всім нам ще доведеться вивчати, як і якими засобами ця трансформація відбувалася. Принаймні рештки радянської свідомості ще існують, і лише остаточна зміна покоління зможе її прибрати.

Можна виділити і такий тип війни як війни без противника. Вони радше направлені на все людство одразу, а не якусь конкретну країну чи цивілізацію. Це не конспірологія, а такий тип розвитку цивілізації, куди її привели останні технічні зміни.

Можна побачити такий розвиток у знищенні старих артефактів і створенні нових. На наших очах знищується вербально-друкована цивілі-

зація, що супроводжується серйозними інтелектуальними втратами серед населення. Дивним чином і зазначена археологічна війна, й інформаційні вторгнення у виборчі процеси в США чи Німеччині будувалися на психологічному відчутті підвищення рівня хаосу в країні і відповідному страху з боку масової свідомості. Внаслідок чого виборці обирають Трампа або правих у Німеччині як «рятівників» від хаосу, що настає.

Сергій Переслегін зауважує певну неадекватність у російському протиставленні себе Заходу, коли він пише: «Росія зараз перебуває у

дуже дивному положенні: ми як країна (і наші еліти, і більша частина населення) сприймаємо себе як противників Заходу. Проте постає питання на яких підставах? У Радянського Союзу такі підстави були: інша модель світу та інша модель майбутнього. У старої Російської імперії такі підстави теж були – вони полягали у серйозному конфлікті православ'я і католицизму. А на яких підставах ми зараз говоримо, що протистоїмо Заходу? Ми ж, по суті, постійно заявляємо, що сповідуємо ту саму суспільно-політичну модель, що і західна цивілізація».

Однак нині на пострадянському просторі зникає і поняття російських медійних фігур, що зберігається лише у старшого покоління і свідчить про зникнення ефективності пропаганди, «прив'язаної» до цих персон. Ось результати соціологічних опитувань, проведених серед російськомовних казахстанців: «76% респондентів на питання: "Чи знаєте Ви, хто такі Володимир Соловйов, Володимир Познер, Дмитро Кисельов, Маргарита Симоньян?" відповіли, що знають їх або чули про них (про когось із них). Лише 24% опитуваних відповіли, що ніколи не чули цих імен. Певною мірою це логічно: ці фігури на провідних федеральних каналах висловлюють цілісну позицію з низки питань щодо Росії, а Маргарита Симоньян була на слуху у зв'язку зі скандалом навколо телеканалу RussiaToday у Сполучених Штатах Америки, що значною мірою могло вплинути на факт пізнаваності її прізвища. В аспекті вікових груп помітна тенденція, згідно з якою молоде покоління переважно не знає зазначених персон, а старшому поколінню – навпаки, вказані фігури виявилися знайомими».

Нинішні процеси комунікації настільки прискорилися, що людина вже неспроможна самостійно ні перевірити достовірність отриманої інформації, ні інтерпретувати її. Людина все бере готовим: і факт, і його інтерпретацію. Звідси і масова відмова від телебачення серед молодого покоління. В епоху Інтернету телебачення вже не може просто видавати факти, воно повинно давати інтерпретації. Однак телебачення виявилось нездатним активно виконувати цю функцію, залишивши користувача на роздоріжжі. К

ГЕОРГІЙ ПОЧЕПЦОВ

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЛЮБОВІ ЮРІЯ КОВАЛЯ

SKY ART FOUNDATION

заснований в Україні восени 2014 року як приватна ініціатива з метою підтримки та розвитку нового покоління українських художників, які працюють у сфері сучасного мистецтва, а також для сприяння міжнародним культурним обмінам та інтеграції української культури у світовий арт-контекст. На базі фонду активно ведеться виставкова та благодійна діяльність, організація міжнародних арт-проектів, культурних заходів за участю українських художників, видача грантів талановитим митцям.

Освіта за допомогою мистецтва — одна з функцій, яку вже три роки реалізує Фонд. Серед його досягнень — організація і фінансування понад 80 індивідуальних і групових виставок українських і закордонних авторів, благодійних заходів, проведення міжнародного фестивалю Mural Social Club із залученням світових зірок стріт-арту, проведення арт-резиденцій, участь в аукціонах, підтримка молодих талановитих авторів. Діяльність Фонду висвітлювали такі світові видання як The Guardian, BBC, Forbes, Vogue, Brooklyn Street Art, The Street Art News, Street Art United States.

У столичному ЦУМі відбулася виставка сучасного мистецтва «Triangle», присвячена триріччю діяльності фонду Sky Art Foundation. В експозиції представили роботи чотирьох відомих митців: художника Юрія Ковалюка, колекційну кераміку Юрія Муратова, стріт-артистів Олександра Корбана і Андрія Калькова. На картинах Юрія Ковалюка солдати замість зброї тримають у руках червоні тюльпани і повітряні кульки, а вибухи втілюють цукерки. Мимоволі здогадуєшся, що це певна інтерпретація любові замість війни. Тож, ми поцікавилися, як один з найталановитіших молодих авторів сучасності описує свої роботи та якою бачить роль митця в розв'язанні конфлікту в Україні.

Згадайте, будь ласка, у який момент життя зрозуміли, що Ви художник і будете займатись живописом?

Якось у віці десяти років відвели мене батьки на плавання. І на першому занятті, в басейні з глибиною в три метри, я одразу ж пішов на дно. Страшенно перелякався і більше не хотів плавати. Наступним місцем, куди мене привели згодом, була художня школа. Та чи я хотів займатися живописом — це не знав. Освіта в мене, до речі, дизайнер інтер'єру, і тільки один реалізований проект.

Чому обрали саме гіперреалізм, у деяких рецензіях його називають навіть магічним реалізмом? У чому суть цього напрямку?

Я нічого не обирав, так склалося. Це як своєрідна медитація, випрацювати кожну деталь, впорядковуючи думки. Можливо, це через тип особистості. Та й взагалі, я не вважаю це гіперреалізмом, тим паче магічним.

Чи лишилося цінним сьогодні писати фарбою на полотні, без використання різноманітних комп'ютерних графічних редакторів?

Кожен сам вибирає, що йому до душі, аби було що сказати. Мені ближче традиційне, живе.

Розкажіть, будь ласка, про серію робіт «Окреслена територія» й «Рівновага». Вони хоча й візуально зовсім різні, проте певним чином поєднуються між собою. Чим саме і який головний «меседж»? Ви хотіли донести людям?

Обидві серії, на перший погляд, рефлексії на теперішні події, але, насправді, це не зовсім так, адже питання території та партнерства є актуальним у будь-який час, і, мабуть, дійшло до точки кипіння. Мене ж приваблює людина, її індивідуальність як основа та її вплив на суспільство.

«Рівновага» — це проект про вибір, який постає перед нами кожного дня упродовж усього життя. Цей вибір формує нас як особистість. Робить нас кращими чи гіршими. У своїх роботах я показав

нашарування повсякденних кадрів, які тим чи іншим чином впливають на запитання, завдяки яким робимо свій вибір.

В «Окресленій території» я поєдную свої міркування щодо території і кордонів через показ феномена танцю, що неможливий без музичного супроводу. Тема власного простору і бажання його захистити може розглядатися у політичному, соціальному, економічному і психологічному аспекті. Кожна людина, намагаючись влаштувати своє життя, окреслює територію. Іноді це відбувається несвідомо, проте до першої спроби ворожого вторгнення. Найкраще відчуття і осмислення простору приходить саме під час танцю, тому через художнє містичне дійство я показую, наскільки важливою є спроба

вберегти «своє» від будь-якого загарбництва. Втім, не хочеться нав'язувати зміст. Будь-який виставковий проект – діалог художника з глядачем. Він може бути конструктивним чи деструктивним, але обмін думками все ж таки відбувається. І публіка завжди має право думати інакше.

Складно не помітити певні зміни Ваших картин, які написані до війни та під її впливом. Чому Ви творчо не лишилися осторонь страшних подій в Україні?

Впродовж життя ми змінюємось, займаємося саморозвитком, знаходимося у вічному пошуку, і війна – це жахливий період, навколо все змінюється під її впливом. Головне, щоб ця жертва не була даремною.

Як можете описати сучасний український арт-простір? Чим він відрізняється від закордонного?

Він дуже молодий і не сформований, багато в чому не впевнений у собі. Проте це хороша нагода формувати, а не змінювати. Єдине, що дивує – це небажання держави розвивати та підтримувати мистецтво. В Європі, наприклад, є безліч грантів, програм підтримки для різних інституцій, музеїв, галерей, навіть для самих художників. Це цікава та важка робота для двох сторін.

Чи вважаєте Ви, що після Революції Гідності відкрилося більше нових можливостей, ресурсів, у тому числі онлайн-платформ для молодих українських художників?

Будь-який переломний період є новим етапом у формуванні нового, і зараз ми на такому шляху.

Назвіть головних українських художників, які здійснили чи здійснюють вагомий внесок у розвиток українського мистецтва.

Їх багато, кожен важливий в тій чи іншій мірі. Сучасний художник, апріорі, створюючи щось, вже робить внесок у розвиток мистецтва, незалежно від сфери його діяльності, така його роль. Він стоїть між глядачем та проблематикою, вказує на хворобу суспільства, розкриває та відображає її суть. Її можна не сприймати, з нею можна погоджуватися, це, по суті, аксіома.

Чи має держава займатися популяризацією творчості талановитих українських художників?

Держава, в принципі, повинна розвивати та популяризувати культуру в країні, це стосується будь-кого, а не тільки художників. Чомусь склався такий образ, що держава потрібна митцям, а насправді вони потрібні одне одному.

З ДОВІДКИ КОРДОНУ

Юрій Коваль народився 1979 року у Львові. 2004-го закінчив факультет дизайну інтер'єру Львівської національної академії мистецтв, у 1998 році – Львівський державний коледж декоративного і ужиткового мистецтва імені Івана Труша. З 2000 по 2015 роки брав участь у багатьох престижних виставках в Україні та за кордоном. Роботи автора вже декілька років успішно продають на торгах одного з найбільших українських аукціонних будинків «Золотое Сечение». Основний напрям творчості Ковалю – живопис. Нині митець працює та живе у Львові.

ПЕРСОНАЛЬНІ ВИСТАВКИ:

- 2014** – проект «Лінія стара – лінія нова. Взаємодія», галерея «Худграф», Київ, галерея «Бункермуз», Тернопіль;
- 2013** – проект «Лінія стара-лінія нова. Взаємодія», галерея «Детенпула», Львів;
- 2012** – проект «Табу», галерея «Дзига», Львів та галерея «Ленін», Запоріжжя; проект «Естетика. Підслудне», галерея «Зелена канапа», Львів.

ГРУПОВІ ВИСТАВКИ:

- 2014** – проект «Під небом голубим», ArtKyivContemporary IX, Мистецький арсенал, Київ;
- 2013** – «BIRUCHIY contemporaryartproject», о. Бірючий (Україна), «Зріз контекстної присутності», галерея «Дзига», Львів; «Одна з N», галерея «Детенпула», Львів;
- 2012** – Тиждень Актуального Мистецтва, проект «QuattorElementa», Музей Ідей, Львів;
- 2011** – «FineArtUkraine», Мистецький Арсенал, Київ;
- 2010** – «Український Зріз», Люблін, Польща;
- 2009** – «Безобраз», Галерея «Зелена канапа», Львів.

Адже з державною підтримкою, зокрема художників, росте рівень країни, її наповнення та значущість для світу.

Чи можуть митці стати посередниками у розв'язанні конфлікту в Україні? Яка їхня головна роль?

На мою думку, цей конфлікт, це банальна відсутність культури в країні, що й призводить до таких явищ як корупція, популізм та беззаконня. А митець завжди є в епіцентрі події і посередником в діалозі, де кінцевим результатом повинна бути його авторитетність в країні.

Без чого, особисто Вам, неможливо творити? Без потрібної музики.

Під яку пишете?
Музика, зазвичай, однакова, важливий сам факт її присутності. Це Atrium Carceri, Elend, Ulver, Hecq, Ben Lukas Boysen, Future sound of London.

Помітно, що Ви часто експериментуєте, не боїтеся бути відвертим у своїх картинах. Це прояв власного характеру?

Справжній художник не боїться нічого. Будь-яка професія вимагає повної віддачі, іншого варіанту немає. Хочеш результат – будь відвертий на 100%, будь щирим та впевненим. **К**

Підготувала НАТАЛІЯ УСТЬЯНЦЕВА

«Юрій Коваль не перестав дивувати. Перше моє знайомство з його творчістю відбулося 2014 року, і з того часу я спостерігаю тільки прогрес у його роботі. Він не боїться бути відвертим та відкритим. Коваль постійно експериментує, але при цьому його стиль і манера живопису залишаються впізнаваними завжди. На мою думку, це один з найбільш перспективних художників України. Роботи Юрія так і просяться у простори найбільших музеїв світу та в колекції відомих колекціонерів».

Дмитро Палієнко
Засновник благодійного фонду Sky Art Foundation

«Юрій Коваль – представник плеяди молодих сучасних митців, що постійно демонструють зростання професіоналізму у творчості. Невпинне бажання автора розвиватися, вміння бути самоіронічним, часто – самоіронічним, філософське світосприйняття – віддзеркалюються у його роботах. Коваль не боїться викликів, він ставить перед собою складні творчі завдання та багато експериментує. Кожен наступний його проект – це певний етап розвитку художника – як творчого, так і інтелектуального. Не маю сумнівів, що невдовзі роботи Юрія Ковалю будуть експоновані у кращих музеях та галереях світу».

Юлія Островська
Куратор благодійного фонду Sky Art Foundation

«З творчістю Юрія Ковалю я знайомий з 2013 року. Саме тоді його робота вперше потрапила на наш аукціон. Автор помітно вирізнявся професійним академічним живописом та нестандартним підходом до сюжетів – незвичайні натюрморти вирізнялися цікавою композицією та колористикою. Вже тоді була помітна притаманна йому пластичність у зображенні предметів. З 2013 року художній рівень автора значно виріс, розвилася і його уява. Сюжети своїх робіт Коваль часто пов'язує з вивченням пластики та руху людей. Для аукціонного дому «Золотое Сечение» Юрій Коваль є одним із найперспективніших українських митців, який постійно розвиває свій талант. Автор багато подорожує, це надихає його на нові сюжети та ідеї для удосконалення власної творчості. Його роботи завжди знаходять своїх шанувальників, коло яких стрімко зростає. Думаю, у автора є всі шанси стати живим українським сучасним класиком».

Михайло Василенко
Співвласник аукціонного дому «Золотое Сечение»

КОРДОН

Фото Олександра ЯКОВЕНКА

Журнал «Кордон»

ua_border_service